

desitja als seus lectors
i amics unes felices
festes.

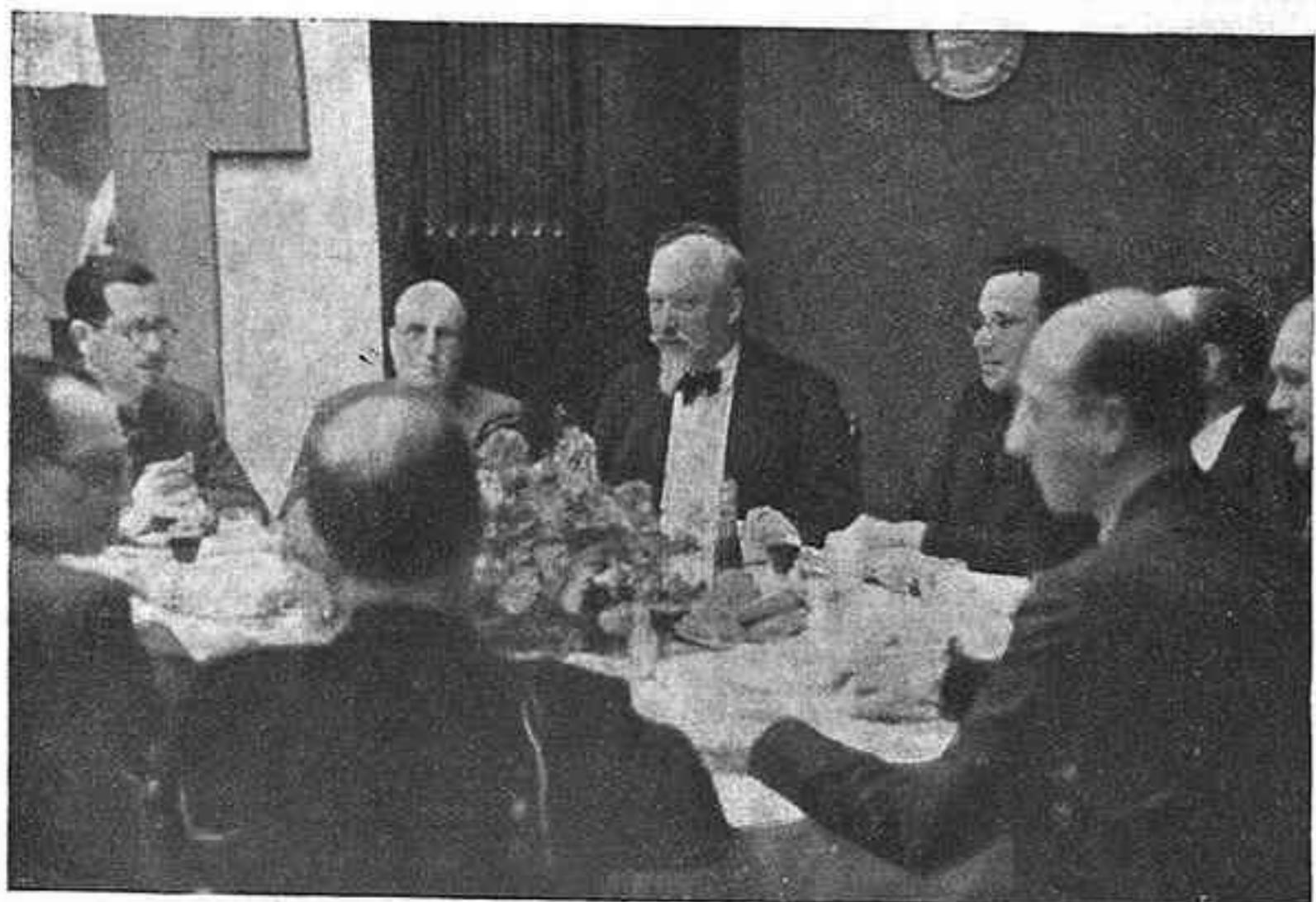
Una conversa amb Keyserling

Saludem al comte Keyserling. El lector recordi totes les particularitats físiques del filòsof que la premsa, aquests dies, ha popularitzat, «figura gegantina», «rialla intel·ligent», «els seus braços», etc.

Keyserling manifesta:
—Visc intensament; odio la lentitud; viatjo; prefereixo parlar a escriure.

L'autor de *La Vida Intima* exposa les seves idees en tota trepidança, amb poques paraules, prescindint de filigranes literàries que puguin alentir la fluïdesa dels seus pensaments.

ferències essencials d'orientació. Veiem que, per exemple, Descartes, Leibniz, Kant, etc., obren sota un mètode, una disciplina, un rigorisme, i acaben establint un sistema. Els filòsofs actuals, en canvi, alliberant-se d'aquest rigor, fan literatura i no passen d'escriure assaigs. En aquests assaigs tracten, àdhuc, de temes trivials, Bergson té *Le Rire*, Simmel *La filosofia de la Coqueria*, Ortega y Gasset *El Hombre interesante*, etc. No creieu que la filosofia de la nostra època és inferior i més superficial que la tradicional?

El comte Keyserling entre nosaltres

Amb destinació a MIRADOR ens ha fet uns interessants declaracions.

EL FILÒSOF DAVANT LA LITERATURA, EL CINEMA I LA MÚSICA

Nosaltres li demanem:
—Us agrada la literatura?
—La literatura no representa res—respon l'Il·lustre hoste de Conferència Club—. Vaig llegir fins als trenta anys; després no he agafat cap més llibre. Llegir em fa mal; no em prova; físicament no puc resistir la lectura de Marcel Proust o d'un altre autor. L'interessant no és la vida dissecada i morta, continguda en una novel·la o en una obra literària, sinó que l'interessant és el contacte directe amb la realitat, amb la vida humana, amb el món tangible. Cap literatura no s'ha d'interposar entre l'home i el món.

—Potser no teniu temps per llegir?
—Sí que en tinc de temps! Només us diré que cada dia dedico unes hores a passejar. També, així, puc conèixer la gent i la realitat. Una rectificació. De vegades llegeixo històries de crims. Aquestes històries em fan de sedent per trobar el son. Em costa molt de dormir; a les nits només descanso unes quatre hores; sempre em cal recórrer a una sèrie de somnífers.

—Què opineu del teatre, del cinema i de la música?
—El teatre tant me fa. I el cinema també em serveix per a dormir: un excellent mitjà soporífer. No assisteixo als concerts, perquè tots els actes musicals duren més de mitja hora. En algunes ocasions, executo al piano música que jo mateix improviso, que creio, a mesura que vaig tocant.

—I els vostres llibres?
—Més que escriure prefereixo parlar, exposar, donar conferències. Jo, parlant, exposo en una hora, idees que, emmarcades en una obra, necessitarien cinc-cents pàgines de text. Els grans filòsofs grecs tots eren oradors. El grec Sòcrates i el xinès Confúci no van escriure ni una ratlla. Altrament, en els nostres temps la gent no llegeix; els llibres no tenen influència en els homes; jo cada dia en venc menys. L'autor ha de viatjar d'un extrem a l'altre del món per a inculcar les seves idees. Perquè heu de tenir present que la humanitat va perdre la facultat de la comprensió. Jo m'he llançat a aquesta tasca de proselitisme. Tinc cinquanta-quatre anys i encara puc fer-ho; cada any, interiorment, em sento més jove.

AVERANYS SOBRE LA CULTURA D'OCCIDENT

Amb motiu de recordar-li la frase del poeta francès Valéry en què afirmava que Europa, al capdavant, no era sinó un petit cap de l'Àsia, li demanem si creu en l'hegemonia de la civilització oriental i si la cultura d'Occident està en decadència.

L'autor de *Diari de Viatge d'un Filòsof* aclareix:
—Temo sobre la sort de la cultura occidental; no sé si subsistirà gaires segles. Avui a Europa s'adverteix una manca de genis, només trobeu uns pocs noms en tots els ordres. Einstein, davant aquesta crisi que sofreix la nostra civilització, i referint-se al camp de les ciències, ha predit la possibilitat que d'aquí dues generacions la física quedés estancada i fossilitzada. Imagineu-vos, doncs, la fi de la física. De totes maneres, ara, la cultura d'Occident conserva l'hegemonia. La civilització oriental queda més endarrerada. No oblideu, però, que la nostra supremacia sols fa quatre segles que dura. Fins al segle XVI la cultura de Xina era superior a l'europea.

LA FILOSOFIA MODERNA I L'ANTIGA

Continuem preguntant:
—Entre la filosofia contemporània i l'anterior als nostres dies hi observem unes di-

Els Dijous — Blancs

CAMERINO

El comediògraf novell s'ha sentit batre el cor amb fortes martellades i total no ha caminat gens, però hi ha caminades mentals que fatiguen més que l'ascensió als cims alterosos. El comediògraf novell ha de visitar, aquest vespre, tot aprofitant un entreacte, la primera actriu de la companyia que, probablement, representarà la seva obra inédita i ell, que ha vist en nombrosos films el camerino de la vedette, s'imagina que va a penetrar en un món tan enlluernador i perfumat com el que suava li oferia Mae West o bé en aquell altre ple de parany, escotillons, metzines i atuells on desplega la seva perversitat felina la Marlene de L'Angel Blau. Per això, abans de decidir-se a entrar al teatre, es fica en un bar i demana una copa doble de conyac de marca i enceta el paquet de cigarretes egípcies adquirint per a convidar la futura protagonista, si l'encontre és planer.

L'alcohol li ha reforçat la visceres sensible però li ha encès la sang. En trucar la porta excusada, no sap si ho fa ben bé ell i, per tal d'encertir-se'n, es pessiga els braços, es tasta el pit i es passa la mà pel front. El batent s'obre en petita esclatxa, obstruït pel peu de la cambra, que adverteix:

—La senyoreta s'està vestint. Simultàniament es percep el córrer d'una cortina interior, i l'accés és afanquit. El diminut rebedor apar una dependència de clínica, amb els seus seients de tub niquelat i una vitrina tancant roba blanca plegada. El llenç que separa els dos compartiments és prou espès per a celar la llumeta de la dama jove, a desgrat de la llum potent que s'endevina damunt el tocador, però la seva imatge es projecta en la retina de l'autor, mentre el seu de dins van rodolant els versos adorables de Verlaine:

Blonde en somme, le nez mignon — Avec la bouche incarnadine — D'aillours plus fine — Que la mouche qui ravive l'éclat — Un peu niais de l'œil.

La recitació íntima és il·lustrada pels arpegis dels flascons d'essència en lliscar pels prestatges de vidre i el fragadís de la seda per la suavitat de la pell. L'actriu es presenta en pijama — la indumentària amb què ha de sortir a escena dintre breus moments — i d'un gest ample encaixa amb el comediògraf:

—Ja em perdonarà per l'espera, però les taules són exigents, no admeten raons i, a més, avui tinc un mal dia: la meua mare està a quaranta i ja vint-i-quatre hores que no he clos els ulls. Per afegidura, després de la representació tenim assaig fins a les quatre de la matinada!

El visitant es sent desarmat i la calor que duia en entrar, ara és ja un foc que l'abruta. La calefacció pròpia d'un boudoir resulta, per a l'home de l'abric, sueter i guants, una torrentada de sol camicular. Un cop alleugerit del pardessus, s'arrisca a parlar:

—L'obra ja està enllestida, i... Un pic a la porta li trenca la frase. Són uns admiradors impacients que acuden a felicitar l'actriu:

—Esteu admirable; el to de veu, les matissacions!
—I avui, precisament; si que sou gentils!

L'amiga protegida per la vedette s'esmuny per l'estrator del passadís i cuita a besar-la amb gran esclat:

—Estupenda! Estupenda!
Tot d'una, sona el darrer timbre.

—Es el tercer? —pregunta l'actriu, i desapareix d'una revolada.

El comediògraf, cap cot, també se'n va, tot pensant: «Em sembla que l'hi he dit. Ja em farà avisar!»

MIRADOR INDISCRET

Un esplai honest

La penya Nos & Ego, de resultes de les bravates monàrquiques de l'Albiñana, fou tretta cuita-corrents del local que ocupava al carrer del Duc de la Victòria, on menava una vida miserable i trista, al punt que, en lloc d'estores, tenien a l'hivern estesos a terra uns quants exemplars d'*El Debate*.

En certa ocasió, hi anaren unes senyorettes tafaneres de la J. A. P. i, en preguntar el motiu d'aquella escapadissa, els fou contestat per un nosiego:

—Así podemos pisotear más a gusto la efígie de vuestro jefe!

A cada bugada es perd un llençol

Ara, els Nos & Ego ocupen un pis del carrer del Cardenal Cassanyes, però lluny de millorar d'estatge, encara hi han perdut, puix que, segons expliquen els seus competidors, tant l'entrada com el departament són un veritable antre.

El distingit penyanquista senyor Josep Bertran i Güell, en ésser requerit perquè hi donés un cop de mà, respongué olímpicament:

—Todavía hay clases!

Promiscuïtat

Aquella dama, presentada temps enrera als nostres lectors, que no volia tornar a tastar nata, tot i agrasant-li bojament, fins que el Borbó tornés a trepitjar terra espanyola, mancà dimarts a la prometença amb motiu de la seva festa onomàstica. La cosa anà d'aquesta manera: les seves amistats, per tal de provar el tremp de la intrèpida monàrquica, li feren present d'un pastell compost de nata, crema i xocolata. La llaminera, retuda, se'n feu un gran tip i, en disculpar-se'n, exclamava:

—Conste que la probé mesclada!
—Ah, pues así es usted de los nuestros! Vamos a cursar su alta en la Ceda!

Competències, no!

En virtut d'una disposició ministerial, ha quedat substituïda la denominació *seda artificial* per la de *rayón*. Ho comentaven dos fabricants, i dels quals ho atribuïa a maquinacions de cert contrabandista mediterrani.

—Tot podria ésser—féu l'altre—, però jo ho atribueixo a una pressió dels ministres gilrobleians, per evitar competències i sornegueries.

Ni els cucs..

Els treballs que fa la Ceda per a evitar la competència van més enllà del que sembla. No s'acabarà pas tot amb la supressió de la *seda artificial*.

Maliciós, un periodista lliguer assegurava:

—Ja veureu com no deixaran ni parlar dels cucs de la seda, el dia que tots els ministres siguin seus.

Ratificant

Hem rebut una carta de l'ex-diputat a les Corts d'Espanya, Dr. Josep Riera i Puntí, encapçalada amb un timbre que diu «*El Diputado a Cortes por Barcelona*», en la qual parla de la seva «honorabilitat política i ciutadana», malparada «amb conceptes i fets (sic) apareguts en la «Secció Mirador Indiscret». El paràgraf final, que ens prega de reproduir, diu textualment: «Em cal, però, ratificar la meua posició de sempre al costat dels amics en catalanisme i esquerrisme, ara més que mai, disciplinat i amant a fer el que calgui pel triomf dels nostres ideals».

L'eco que ha motivat aquesta carta de l'ex-diputat senyor Riera i Puntí, publicat

en aquestes columnes en el número corresponent al dia 8 del corrent mes, parlava d'una reunió celebrada per ell amb elements federals del Poble Nou, reunió que, si convé, nosaltres li assabentarem, amb tota exactitud, el dia, hora i local en què fou celebrada. Reunió que, finalment, no tingué cap efecte perquè, tal com es deia en l'eco, els elements federals no cregueren en l'esquerrisme de l'ex-«*El Diputado a Cortes*».

Quant al que en la transcrita carta diu el Dr. Riera i Puntí que oratifica la seva posició de sempre, li direm, només, que no pensen pas així els seus ex-companyes de la indesviabl i benemèrita Unió Catalànista, sempre conseqüents i mai no elegits diputats, ni per gust ni per atzar.

Creiem que hem dit prou. I és per aquest motiu que no ens volem posar sobre un seu paràgraf que comença: «Cert és que en les tristes jornades que vivim, cal fer molts equilibris...»

Retorn a l'expedidor

En alguna publicació estrangera haureu pogut llegir que tot de presents tramesos al duc de Kent i la seva dona reprenen el camí de les Índies, del Canadà o de qualsevol punt de l'Imperi Britànic.

Una regla inflexible vol que la família reial anglesa no accepti altres presents que dels amics personals, dels parents i de les institucions públiques.

Així, amb unes ratlles de cortesia del duc de Kent i de la seva dona, un esportiu anglès tornarà a tenir les dotze pilotes de golf que regalava al príncep Jordi, una anglesa de Bombay podrà portar els dotze parells de mitges de seda de les Índies que destinava a la princesa Marina, etc., etc.

I una casa de Barcelona, més o menys relacionada comercialment amb Anglaterra, ha vist retornar un magnífic joc de roba interior femenina—confeccionada a ull, és clar—que havia causat l'admiració de moltes dones, entre les quals havia adquirit, per aquest fet, una major categoria la casa alludida.

Ara podran guardar el *trousseau* per a una futura miss o alguna vedette amateur.

La quasi immortalitat

Els nostres immortals de l'Acadèmia de Belles Arts de Sant Jordi es reuniren suara en un sopar d'homenatge als vuitanta anys d'Apelles Mestres. A les postres les anècdotes sobre longevitats felices i fecundes salten de plat a plat. L'amfitrió, que és el comte de Güell, el president de l'Acadèmia, hi diu la seva, ben bona:

El comte de M., mallorquí il·lustre, tenia el costum de venir un cop l'any a estirar les cames a Barcelona. Als vuitanta-quatre anys encara no s'havia desvestes de tan sac costum. Venia sobretot per a veure dones belles i ben vestides, perquè als vuitanta-quatre anys encara s'hi embadalla, i les *piropejava* i tot.

—Per Déu, senyor comte...! A la vostra edat...

Així el reptava el seu acompanyant, home prudent. El noble mallorquí, fi i atent, s'aturava uns segons a meditar malenconicament el repte, i responia:

—Teniu raó...; qui tingués setanta anys!

Canibalisme

El radicaloide *Ciero*, en el seu número de dimecres passat, donant detalls sobre l'ingrés del botxí de Barcelona a la Prefectura de Policia, acabava així:

«Es tema de comentari el hecho de que el verdugo se trasladó de su domicilio a la Jefatura de Policia en un automóvil marca *Reo*».

Hi ha moltes maneres de fer propaganda, i moltes maneres d'agrair el préstec d'un cotxe per a seguir una prova esportiva.

Entre aquestes maneres, però, n'hi ha que no lliguen amb el decòrum.

Les cames de Margarita Nelken

Sabíem que Margarita Nelken, abans d'ésser diputat socialista, havia pintat (amb elogi de J. Farran i Mayoral) i escrit. Però els radicals de *Renovación* ens han descobert alguna cosa més. Deia, en efecte, l'esmentat diari:

«*Carrera loca, de vértigo, de frenesí, la de la alemana doña Margarita Nelken, a cuyas piernas debe tantodo (sic) como a su lengua sin freno!*»

Pel que fa a les cames, la deuen haver confós amb la Marlene Dietrich.

Humanisme

El diputat de la Lliga senyor Tries de Bes, com a bon catedràtic, li és difícil de sostreure's, en els seus discursos, de l'empremta docent. En les seves peces oratòries no acostuma a mancar alguna llatinada, sàviament administrada. No fa gaires dies, en la defensa del seu vot particular, el senyor Tries de Bes en recità una de molt oportuna i una mica extensa.

—Aquí no puede permitirse que a uno le hablen en catalán...—va dir un diputat radical mig alçant-se de l'escol.

Tenis a Montjuïc

Els de *La Noche*, sempre tan ben informats, en la seva edició de dilluns passat explicaven als seus lectors que el matx de tennis Nusslein-Piàa s'havia celebrat en la piscina de Montjuïc.

L'afusellat de Jaca ("jaca del contrabandista")

epa

UN ANIVERSARI

ALBERT DE SICILIA LLANAS

LAPERITIV

Es de suposar que seguint aquesta nova i insospitada orientació, les curses de natació que es corren a Montjuïc deuran tenir lloc precisament, d'ara endavant, damunt les pistes de tennis.

I encara diran que En Pich i Pon no ha fet escola!...

El gran matx Nusslein-Plàa durà escàsament una hora. Això, unit al preu elevat dels seients (25 pessetes), explica a bastament aquesta exclamació d'un insatisfet profeta:

—Ja ho veig; cada pifia de Nusslein m'haurà costat aquelles tres pessetes...

Entre el públic que improvisà un discret aspecte a les grades de la pista de Montjuïc, es remarcava una nodrida representació de desconexors absoluts de l'elegantíssim esport del tennis. Això fou la conseqüència que molts espectadors, jutjant pel físic més que no pas per l'hàbil maneig de la raqueta, atribuïssin al francès Plàa les glòries del campió mundial Nusslein i al revés.

Cap al final del matx, moltes veus de les populars es manifestaven d'aquesta confusió i divertida manera:

—Ara sí que no sé on sóc; aquest Plàa (el pretès Plàa, entenen-nos) no es cansa de col·locar i tornar pilotes difícils, i no obstant, Nusslein, que no sap pas on toca, resulta que està fent-se l'heroi de la tarda...

A la teulada del Palau de les Missions de Montjuïc, veí del camp de tennis, el dia del famós matx Nusslein-Plàa s'hi congregaren alguns entusiastes de l'acrobatia i l'economia. Els organitzadors els contemplaven amb visibles mostres d'orgull i anaven dient:

—El tennis va fent adeptes. Els espectadors de terrat i teulada, fins ara, només existien vora els grans camps de futbol.

Acabat el gran matx Nusslein-Plàa, el campió mundial fou requerit d'adreçar una salutació als radioistes catalans. I bé; un cop davant del micròfon, Nusslein s'engegà amb un alemany tan ràpid com els mateixos lobs que prodigà a la pista.

Un cronista de tennis es lamentava: —Pobres radioistes! S'hauran quedat amb un pam de nazis!...

Un canvi modest

La setmana passada els diaris informaven l'opinió pública de la detenció, efectuada per la policia, de quatre socis del Centre de Dependents, com a suposats complicats en el moviment del 6 d'octubre, a causa d'haver estat trobats dins el casal llurs respectivament quatre carnets de soci esquinçats i sense el retrat.

Aquestes detencions, però, foren deixades sense efecte amb tota diligència uns dos dies després... cosa ben natural, un cop explicada, puix que els quatre carnets trobats fets malbé foren esquinçats pels empleats oficinistes del Centre quan, poc dies abans dels fets, els interessats anaren a canviar els carnets vells pels nous que feia poc s'havien posat en circulació.

Piquiponiana

Els components de l'Associació d'Escriptors i Artistes Socials de Catalunya —entitat actualment en gestació—, es reuniren un dia la setmana en un cafè de Barcelona. Allà, tot prenent generalment tilla, parlen de tot allò que abraça l'esfera de llurs aficions literàries i artístiques.

Era la setmana passada que la conversa s'orbità sobre literatura catalana.

—Les obres escrites en més bon català, són les de la Fundació Bernat Metge— deia un.

—L'autor que té el lèxic més florit i ric —afegia un altre— és Tàcit.

—Tàcit? —féu un tercer, estranyat. I afegí, parodiant Pich i Pon amb la més gran bona fe: —Ah, sí! En Rafael Tàcit i Marca.

A la manera d'Aladi

A València, al carrer de la Pau, hi ha una sastreria militar el nom de la qual, segons un rètol que hi ha a la fatxada, és *El Soldado Desconocido*.

Ens diu un amic subscriptor que, no fa gaires dies, trobant-se a l'esmentada ciutat, va passar per davant de la dita sastreria. Va veure-hi, a dins, que hom prenía la mida d'un vestit a un soldat. Li semblà reconèixer en aquell soldat un amic íntim seu, al qual, per cert, li convenia veure i parlar.

Però el nostre bon subscriptor va marxar sense dir-li res. Ens diu:

—Com podia dir res al meu amic soldat, si es trobava precisament en *El Soldado Desconocido*?

Un pròleg suculent

Fa dos diumenges, a la tarda, al Centre Catalanista Badaloní, de la veïna ciutat, fou estrenat el drama *El mal que ens porta el bé*, original del president de la Cambra de la Propietat Urbana badalonina i aspirant a batlle local, senyor Pere Rosselló.

Abans, al migdia, l'autor convidà a un dinar la premsa i altres amics i personalitats. Entre els comensals, hi havia el conegut músic Cassià Casademont i el no menys celebrat dibuixant Passarell.

Tots, doncs, estaven ben predisposats per a l'obra; i els aplaudiments no foren regatejats.

El músic, a la nit, deia: —El que m'ha agradat més ha estat el dinar, que en podríem dir el pròleg d'*El mal que ens porta el bé*.

—Efectivament —afegí un altre—. Però aquest suculent pròleg ha estat el bé que ens porta el mal.

Albert de Sicília Llanas i Castells —per a molts, el senyor Llanas; per als íntims, En Llanas, simplement— va morir a Barcelona el 10 de desembre de 1915, després de vuit mesos de llit a conseqüència d'una caiguda. Foren vuit mesos de sofriment, però durant els quals Albert Llanas no va deixar mai el seu bon humor característic.

Quan, havent caigut, el portaren, mig fet malbé, a pes de braços a casa seva, una de les filles d'En Llanas va preguntar-li si s'havia fet mal.

—Quines preguntes més poca-soltes! —respongué el seu pare—. M'he fet un bé, si et sembla, caient escales avall!

Vaig tenir la sort de conèixer Albert de Sicília Llanas, aquell home d'enginy del qual es conten tantes anècdotes, moltes de les quals s'han incorporat al folklore fins a fer-ne oblidar, de vegades, l'autor.

Llanas era un home d'enginy natural i ràpid, dominador com ningú del secret de les frases que tanquen de cop una qüestió amb un gran esclat de riallades.

No oblideu que Llanas fou fundador i director d'una publicació satírica i combativa, *Un Tros de Paper* (1865). En aquest setmanari col·laboraven, entre altres, Josep i Antoni Fel·liu i Codina —el primer d'aquests dos germans havia d'ésser, anys més tard, autor del popular drama *La Dolores*—, Robert Robert, Josep Maria Pascual, Aulés, Altadill, Frederic Soler, Conrad Roure i el caricaturista Tomàs Padró.

Un dels èxits d'En Llanas fou aquella caústica paròdia que escriví del *Diario de Barcelona*. En tinc ara un exemplar al davant i hi trobo un article signat pel senyor don Antonio Brusi, escrit en el to seriós propi del Brusi i titulat *De la necesidad de la pena de muerte*, en el qual s'aconsella:

«Bueno será difundir y propagar la pena capital y prudente será empezar con denuedo a ejercitarla comenzando cuanto antes por los pequeños contribuyentes.»

Són proverbials moltes de les facècies i estratagemes del nostre humorista quan de diners es tractava. Bohemi empedernit, havia passat moltes temporades primes, en la seva llarga vida.

Una vegada que, havent enllestit un encàrrec, es presentà a portar-lo i a cobrar-lo, el que l'hi havia fet li preguntà:

—Quan vol cobrar, senyor Llanas?

—Ahir—respongué l'interrogat davant una pregunta tan incomprensible per a ell.

Recordo haver llegit, a començos d'aquest segle, en alguns despatxos de procuradors i advocats, una màxima del popular autor de *Don Gonzalo o l'orgull del pec*, impresa en grans caràcters i que deia així:

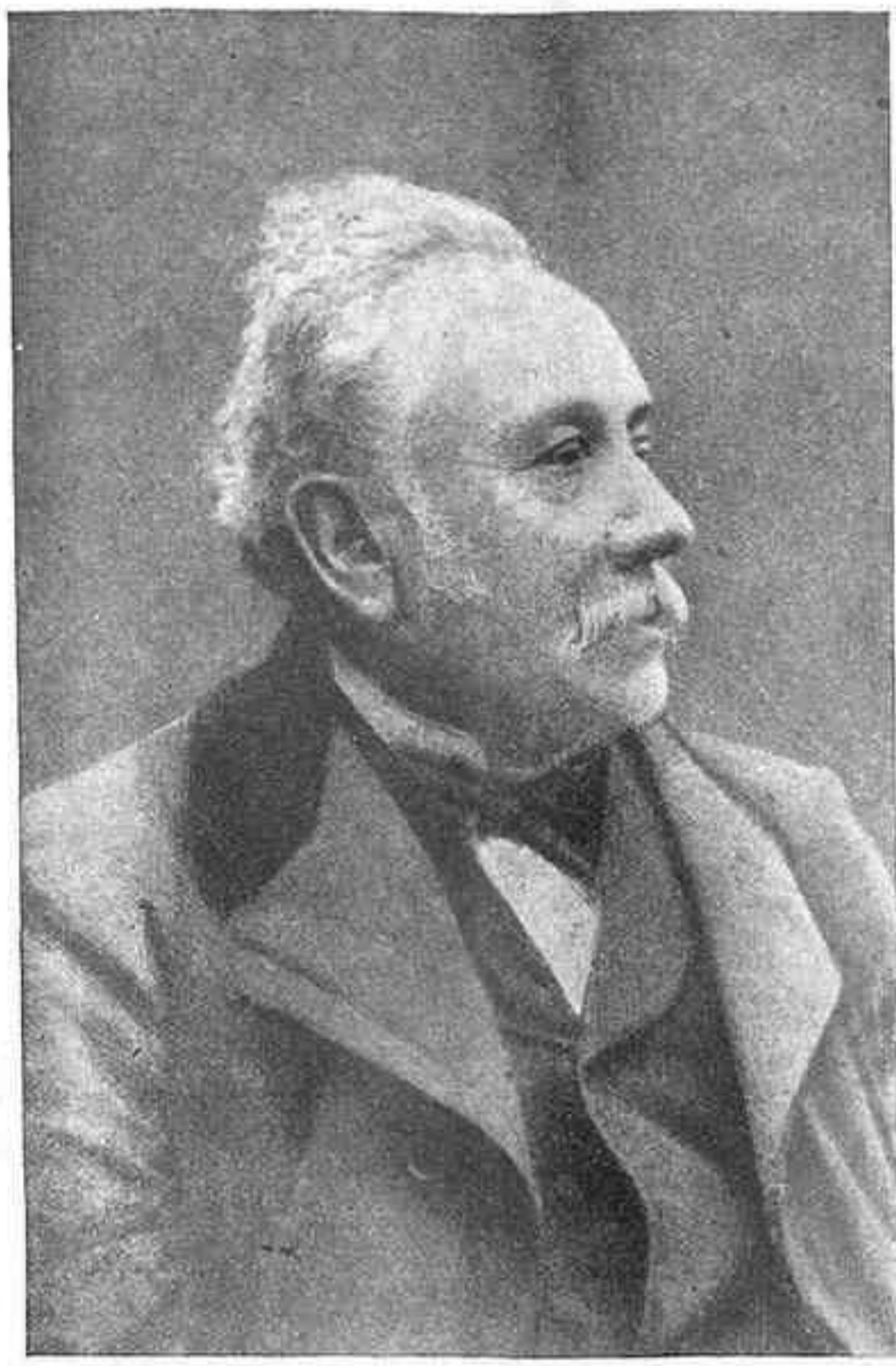
«Recorda que el jutge pot condemnar-te

a pagar, però al que no podrà mai condemnar-te és a tenir diners.—Albert de S. Llanas.»

Què es pot argumentar contra tan sàvia màxima, a veure?

Quan l'acadèmic Fabié va publicar la seva absurda traducció de la *Lógica* de Hegel, els crítics de l'època —entre ells el cèlebre Leopoldo Alas, Clarín— s'abraonaren, amb tota raó, contra el traductor.

Fabié es va defensar com a poder, i amb

Albert Llanas

més vehemència sobretot dels que li tiraven en cara que, magníficament *enxufat*, cobrava de sis o set càrrecs oficials.

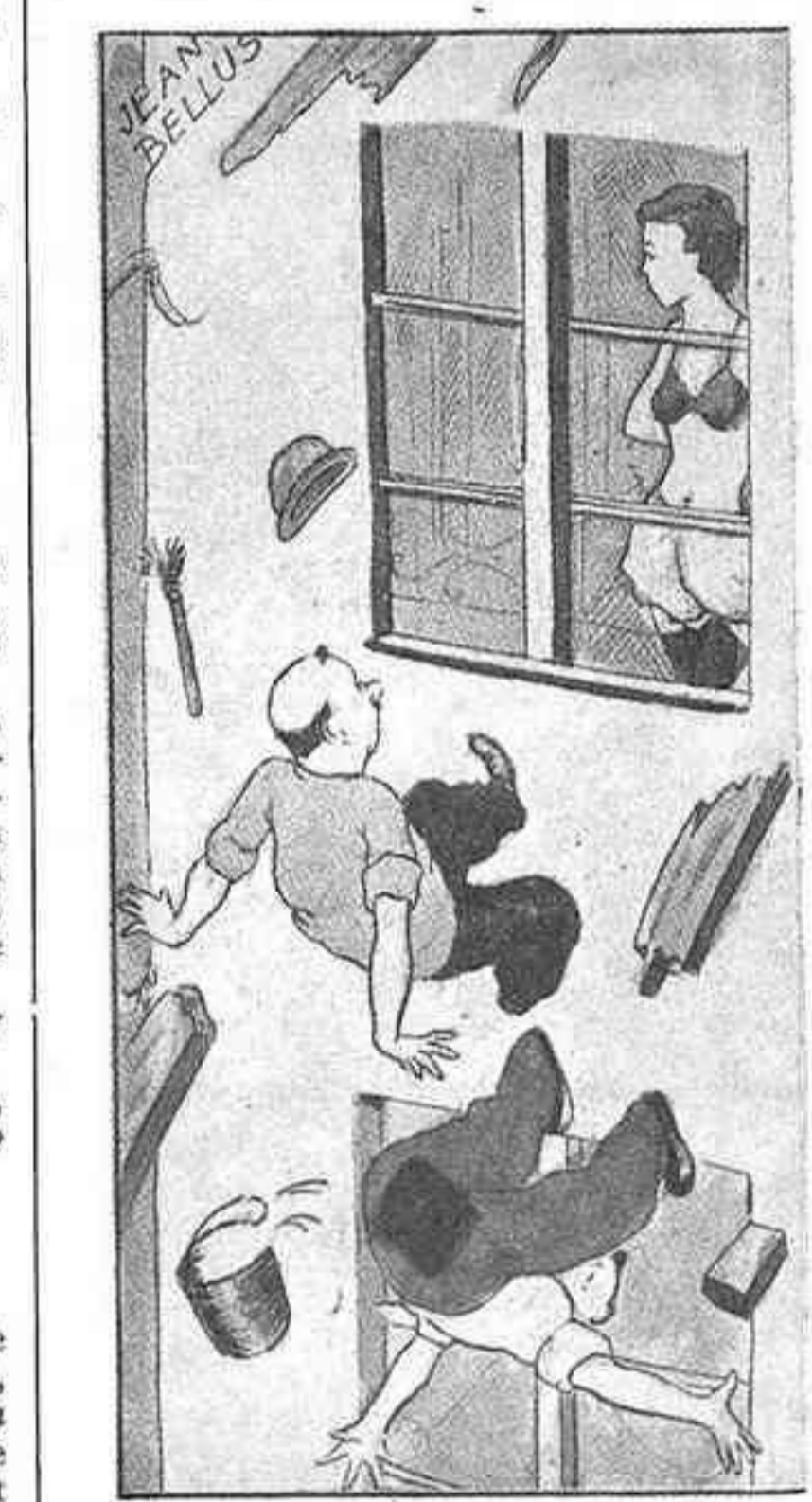
Llanas va pendre part en la polèmica, defensant Fabié en un article d'on cullo aquesta frase:

«El señor Fabié no será filósofo. Conforme. Pero habla como un libro... de cocina, que es el más substancioso de los libros, el de más enjundia, al menos.»

Una temporada que Llanas va viure a Badalona, tan bon punt trobava un amic, li notificava el seu nou domicili i, perquè se'n recordés, li donava una targeta senzillament admirable. S'hi llegia, és clar, el nom, Albert de Sicília Llanas, i aquesta adreça, en vers:

Martínez Campos, vint-i-dos bis, baixos, primer i segon pis.

Hi constava, també, el nom de Badalona. Però més important que res era el revers de la tarja, on, encapçalats amb la paraula *Horari*, constaven les hores de sortida de Barcelona i arribada a Badalona, i viceversa, del tramvia de vapor que arrencava del carrer de Trafalgar, aquell mitjà de comunicació que en aquell temps rebia popularment els noms de *tramvia de foc* i la *guillotina*, per les desgràcies que ocasionava. Feia de bon llegir, en la targeta d'En Llanas, al capdavant de l'horari, aquesta advertència:

LES GRANS IMPRESSIONS

—Oh! Has vist, Ramon? (Marianne. Paris)

—Està demostrat, senyors jurats, que el meu defensat esbotzà la caixa. Però, amb la mà al cor, digueu-me: qui no ha tingut, en la seva vida, un moment de feblesa? (Le Rire. Paris)

en aquestes festes que demanen un regal no oblideu que:

J. ROCA JOIER
PASSEIG DE GRÀCIA, 18

PRESENTA

JOIERIA: Al costat de la joia de gran preu, el joell discret de gran to i d'execució impecable.

RELOTGERIA: Les màquines de més qualitat i els models inimitables de Patek, Longines, Cyma, Zenith, Vulcain, Movado, Liema, Haas Neveux, etc.

ARGENTERIA: Ultra les creacions pròpies, les darreres troballes de l'orfebreria nacional i estrangera, on el gust més depurat s'alia amb l'execució més perfecta.

«un regal de J. Roca, el joier de moda, és un regal amb personalitat inconfusible»

Els llaunes. — El nostre país, com tots els països del món, està ple de llaunes. Entre aquests éssers, generalment catastròfics, cal destacar en primer lloc el llaua agressiu. El llaua agressiu és aquell personatge que té tres o quatre punts de guillat, que viu dins del núvol de les seves idees tronadíssimes, el qual núvol no el deixa tozar de peus a terra, i que agredeix tothom que pot amb la manguera soporífera de les pròpies idees. Aquest llaua acostuma a ésser un hipotòmic anici, que es creu haver resolt un problema d'ordre científic, o bé es creu haver trobat el desllorigador de la política del país o el sistema més eficient de cordar-se els elàstics o de fer parir les dones sense dolor. Aquest llaua s'escolta en una forma allucinant, arrossega les síl·labes, i és pròdig en capelles, en pessics, en arrapar-vos la solapa i en fregar-vos una mena d'ale apostòlic per la punta del nas. Porta constantment el seu programa sota l'aixella, i atabala bisbes, governadors civils, personatges de pas, cambres de cafè i entretingudes facies. Es fa un tip de passar targeta, i vulgues no vulgues vol ésser presentat i vol encabir el terratrèmol de la seva conversa en aquells precisos cinc minuts desagradables en què esteu fet tard a una cita, o bé esteu sota la influència d'un corrent d'aire, o se us ha plantat al davant vostre el carro de les escombraries. En aquests cinc minuts, el llaua agressiu us arrapa materialment pel coll i, insensible a la vostra cara de prunes agres i amb una inconsciència cruel, us fa encaixar la seva desconnua llaua. Dintre el tipus del llaua agressiu hi ha un subllaua incompres, desatès o perseguit. Aquest llaua té un aire patètic que no us arriba a commoure del tot. És aquell que ha vingut dues-cents trenta-tres vegades a casa vostra, i sempre li heu fet dir que no hi sou, la qual cosa no priva que ell insistís fins a la consumació dels segles. De vegades les pretensions d'aquest subllaua són modestíssimes, però a vosaltres, sense saber per què, us horripillen, i fugiu del subllaua fins a gratar la incorrecció.

Un altre tipus de llaua vulgar dintre la categoria semi-agressiva, és el llaua malalt o que es pensa estar malalt. Aquest home de color trencat, d'aire borrós, de gesticulació insignificant, fa ús de la seva tabarra patològica amb la insistència musical del grill, en els detallets arriba a un realisme impídic, i aquest llaua, si és una plaga passadora per a la societat de la seva època, arriba a les proporcions d'un granet enverinat i dolorosíssim per a la pobra família que el té de digerir.

Una altra mena molt corrent de llaua és el llaua tímid. Aquest llaua tímid és aquell que se us enganxa i arrossega una conversa inarrossegable només perquè li manca l'esma d'acomodar-se. És aquell que quan aneu de pressa pel carrer us atura, perquè la timidesa en ell es converteix en una mena de vertigen i l'engoleix fatalment dins l'abisme d'un diàleg forçat que és precisament tot el contrari d'allò que ell desitja; perquè el llaua tímid no té cap necessitat ni cap interès per aturar-vos ni cap ganes de dir-vos res. El llaua tímid acostuma a ésser un personatge angèlic, sense gota de fel, fa ús dels llocs comuns amb una candidesa tan mancada d'imaginació que moltes vegades frega la zona del lironisme pur. Hi ha llaunes tímids, però, que són capaços d'una traça excepcional i que podrien, àdhuc, fer coses memorables, però les seves gràcies i les seves arts passen ocultes als ulls de la gent, i es moriran sense que ningú descobrixi les reserves de mel o de grandesa que hi ha en el fons d'aquests llaunes tímids, perquè la seva desconcertant timidesa només els deixa actuar en el sentit de llaunes.

La majoria de la gent sent odi pel llaua tímid; acostuma a dir-ne penjaments i a tractar-lo amb desconsideració. Ja sabem que la majoria moltes vegades és injusta, i en el cas del llaua tímid no li sap veure el horribilisme de ploma d'àngel en el seu abric esfilagarsat ni aquella aurèola de color groc tendre que nimba les ales desmaiades del seu barret.

El tipus més abundant de llaua és aquell del llaua normal, que no és tímid, ni és agressiu, ni és guillat, ni perseguit, sinó que només és llaua. És aquell que no podeu més, però que sempre que gira cua diu: quin home més pesat! Acostuma en general a ésser un senyor satisfet d'ell mateix, de la seva dona, dels seus fills, de la seva amiga, de la seva dentadura postissa, del seu negoci, dels seus dependents, del seu sastre, del seu gos, del seu automòbil i de la llevadora que presta els serveis en la seva llar prolífica. Aquest tipus de llaua gasta una salut excel·lent, moltes vegades diu coses que no tenen res de particular i fins són intel·ligents, acostuma a anar net, acostuma a ésser generós, té gana, té totes les gràcies que vulgueu i en certs moments de la seva vida és discret i tot, no us ha ofès mai, alguna vegada us ha donat un cigar, us ha pagat el tramvia i ha parlat bé de vosaltres. En realitat no hi teniu res en contra, però hi ha una cosa terrible i indefinible que us el fa pesat, que us el fa intolerable, que us invita a l'insult, que us fa desitjar que li passi alguna cosa desagradable o que la dona li sigui infidel.

Tots aquests tipus són el que podríem dir-ne llaunes absoluts. Llaunes per a tothom, en tots els climes i en tots els moments de la història. Després hi ha els llaunes relatius, que només ho són per determinades persones, les quals poden ésser també llaunes o tenir un tant per cent de llaunes per a un altre grup determinat de persones.

Ésser llaua és una condició humaníssima i tots en tenim un tant per cent en la formació de la nostra ànima. L'home que no té absolutament res de llaua no existeix, però quan parlem de llaunes volem dir els integrals, i si no els integrals, aquells que la condició de llaunes és el determinant més fort de la seva existència.

Generalment el llaua pur té a favor seu l'estar moltes vegades en estat de gràcia, perquè la facultat d'ésser llaua és tan fòrta i tan absorbent, que enclou moltes vegades la luxúria, l'avarícia i altres pecats capitals. És difícilíssim trobar un assassi o un estuprador o un lladre professional dintre la categoria dels llaunes purs. És molt possible però que entre els eremites de la Tebaida hi hagués un llaua pur, com també és possible trobar-lo dins d'aquella classe privilegiada d'homes que se'n van del llit del cel.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

CAPELLERIA de primer ordre TINTORERIA de qualitat

MASO

Rda. Universitat, 4 - Telèfon 19893

Es reben encàrrecs per telèfon

VAL per 10 per 100 de descompte

LA TARONJA I LA POESIA

Josep Aguirre i Matriol

Josep Aguirre i Matriol és un dels poetes valencians que es varen formar al voltant dels jocs florals de *Lo Rat Penat*, per bé que no fos un dels més assidus concurrents a aquesta mena de certàmens. L'any 1883 guanyava, però, la flor natural en uns jocs florals on actuava de mantenedor l'ex-ministre valencià de la primera República Espanyola Josep Cristòfol Sorní.

Aguirre i Matriol, com a poeta, conreà les notes senzilles i sentimentals, amb una bona dosi de subjectivisme. Gairebé totes les seves poesies valencianes integren un llibre titulat *Ecos de la Caseta Blanca*.

La Caseta Blanca era — i és — una finca situada en terme de Bétera, en un indret amable i joïós. I la Caseta Blanca era un lloc on es reunien moltes personalitats literàries de l'època. A la Caseta Blanca, finalment, va morir el gran poeta valencià Vicent W. Querol.

Però Aguirre i Matriol, que amb tanta sinceritat es llaurava a l'exercici poètic, no era solament un poeta.

Havia nascut a la Vilanova del Grau (avui Ciutat de València) el dia 15 d'agost de 1892. Fill d'un agent de duanes, fou enviat a Marsella perquè estudiés la llengua francesa. En tornar, es dedicà a les activitats comercials fins a la seva mort, esdevinguda en 30 de setembre de 1920.

I bé: el senyor Aguirre i Matriol pot ésser considerat com el fundador del negoci taronger, avui tan important per al País Valencià.

Era pels volts de l'any 1870. Pels camps de la Ribera, per Carcaixent, per Alzira, pels camins vorejats de fronda, sota el cel sense taca, caminaven i caminaven dos ciutadans francesos. Ambdós duien el cognom Fournier. Ambdós tenien per ofici anar vagabunds per diversos països. Per a mantenir-se només comptaven amb les monedes que els donava el bon poble després d'oír llurs concerts, a l'aire lliure, de flauta i de violí.

Els dos francesos, en lliur bohèmia erràndia, arribaren per tant a esplèndids camps de tarongers. Encara que perdurava als arbres la fruita d'or, ja havien esclatat les flors sensualíssimes. I els dos francesos, lliurant la fantasia, veïeren la possibilitat de negociar amb aquelles esferes lluminoses i saboroses.

Per a això es varen posar en comunicació amb el senyor Francesc Sagrista i Coll, consignatari de vaixells i home expert en afers. A l'esmentat senyor li exposaren llur propòsit d'exportar taronja, cosa en la qual ningú no havia pensat fins aleshores. I com que no tenien mitjans econòmics per convertir el propòsit en realitat, per això acudien al senyor Sagrista i Coll. Però aquest no veia l'assumpte clar i els donà una contestació dilatòria, que implicava una negativa.

Aleshores va intervenir el senyor Aguirre i Matriol, que era dependent de la casa i que havia escoltat les paraules dels francesos. Així es va arribar a un acord, mitjançant el qual la casa Sagrista i Coll aven-

caria una quantitat per a l'exportació a tall d'assaig i, un cop venuda la taronja exportada, es cobraria els avenços i les despeses i llauraria els guanys als iniciadors. Tot seguit, els senyors Fournier compraren taronges d'Alzira, les acondicionaren en caixes de fusta (com encara es fa, però sense paper) i les trameteren a la casa Dan Roggers i Companyia, de Liverpool. Poc després, la casa anglesa comunicava que les caixes trameses — cinquanta — havien estat venudes a preus satisfactoris.

Un característic paisatge de tarongers amb palmeres decoratives

I així va començar un negoci que avui es compta per molts milions de pessetes i uns quants milions de caixes; un negoci tan poderós que ha aconseguit canviar el paisatge de molts pobles. Així com a les darreries del segle XVII fou quan començà el conreu de tarongers en esta escala, a les darreries del segle XIX — per la circumstància explicada — començà el conreu de tarongers en una escala molt més gran, de cara a les amplies possibilitats de l'exportació. D'aquesta manera, molts pobles que només tenien algun taronger isolat, convertiren gairebé tot el terme en camps de tarongers, determinant l'alludida transformació del paisatge.

Altrament, el senyor Aguirre i Matriol inicià altres negocis d'exportació, com el de la ceba, que primerament va adreçar a Liverpool i que després va pendre una gran volada, arribant fins als mercats nordamericans.

També va comprar una partida de tomàquets de l'horta de Torrent i la va trametre a Liverpool. La casa corredora hagué de regalar-los, perquè allà no els coneixien encara. En el vaixell següent, el senyor Aguirre i Matriol envià una doble quantitat de tomàquets, que ja assoliren preu, encara que no bastant per a cobrir les despeses. No obstant, el senyor Aguirre i Matriol seguí les trameses fins arribar a la consolidació d'un negoci que importava uns quants milions anuals a base dels tomàquets de l'horta de Gandia; negoci que avui ha desaparegut a causa de les tarifes prohibitives.

I heus ací com es pot ésser poeta i comerciant. Josep Aguirre i Matriol fou, a més, un home de bons sentiments que, per exemple, aixoplugà a casa seva el general carlista Dorregaray i el general revolucionari García Villacampa. Per tot això, bé mereix la llàpida que el recorda en un lloc tan estratègic com l'Estació Marítima del Port de València.

ALMELA I VIVES

Mirant a fora

Roosevelt en família

Els financers americans no estan gaire tranquils amb les experiències de Roosevelt. El president pertany a una família antiga, i com a tal molt conservadora, que no sent massa confiança per la seva política.

Un cosí del president, Philip Roosevelt, de professió agent de canvi, li escriu: «Sóc, com saps bé, administrador de la fortuna que et va deixar ton pare. En els moments actuals, és impossible saber on col·locar diners amb seguretat. Per tant, t'agradaria que em fessis saber: primer, si tens intenció de desvaloritzar encara més el dòlar; segon, si seguiràs despenent els diners del país a un ritme que ens durà indefectiblement a la inflació; tercer, què penses fer de la plata metall.»

Des de la Casa Blanca, el president respongué, lacònic: «Dear Phil, ets tu l'administrador.»

Philip s'ajanyà a respondre: «Estimat cosí Franklin: Donada la teua lamentable manca de col·laboració en l'administració dels teus diners, he cregut bé vendre totes les teves accions i esmerçar el producte en paper de l'Estat. Et demano que et fixis que, així, ara ets tu l'administrador.»

La valisa diplomàtica

Els telegrams de les agències han fet saber que el president de Bolívia, elegit no fa gaire, Tamayo, havia estat detingut per uns facciosos.

Pels volts de 1908, rodava pel bulevard parisenc Saint-Michel un jove bronzejat, de cabells de banús, poeta, pianista i budista, amic de Rubén Dario, que amb veu formidable recitava versos a les xicoltes. Era Tamayo, el qual, però, aviat se'n tornà al seu país, on fundà un diari de combat: El Hombre Libre.

En 1920 tornà a Europa, com a membre de la delegació boliviana en l'Assemblea de la Societat de les Nacions. Tamayo havia confiat a un secretari, Espada, un d'aquells sacs de cuir proveïts d'un pany de combinació, anomenats valises diplomàtiques.

—Teniu present—recomana—que el secret és l'ànima de la diplomàcia. No us separeu mai de la valisa, però mai, en cap moment ni per cap pretext! Si cal, defenheu-la amb les armes!

Espada traginà el sac de La Paz a Mol·lendo, de Mol·lendo a La Havana, de La Havana a Nova York, de Nova York a París, de París a Ginebra, sense perdre'l mai de vista.

Però un dia, el jove secretari va descobrir que la valisa el secret de la qual havia de guardar adhuc exposant la vida, només solta contenir la roba bruta de Tamayo. Calgué la intervenció dels amics perquè l'enfuriat secretari no li enviés els padrins...

«Made in Austria»

Hitler, Goering i Goebbels discuteixen. El Führer demana a Goering:

—Si esclata la revolució, què fareu vosaltres?

—Jo—respon Goering—me n'adiré en avió.

—Jo—diu Goebbels—tinc una caseta en un bosc on no em trobarà ningú.

Pel que fa a Hitler, segueix sense dir res malgrat les preguntes dels altres. Finalment, respon:

—Jo, al capdavant, sóc estranger.

Americana

Gibson Dailey, de la Universitat de Pennsylvania, s'ha entretingut a calcular que als Estats Units bé hi deu haver trenta milions d'homes que s'afaiten, uns cada dia, altres dia per altre, de manera que entre tots aquests homes es perden més de mil cinc-cents milions d'hores cada any.

Dailey voldria que tot aquest temps fos esmerçat en l'obra de redreçament nacional. I com que tota ximpleria troba eco, alguns estudiants de Pennsylvania s'han deixat barba, seguint el consell de Gibson Dailey.

Ara que l'American Weekly comenta que, a jutjar per les notes obtingudes, aquests estudiants no han esmerçat pas estudiant el temps que han guanyat no afaitant-se.

Propaganda

La idea que les majors personalitats de Berlín demanessin diners pel carrer, ha estat un èxit.

Goebbels estigué a punt de morir esclafat per la multitud i es féu fonedís. Hitler no s'atreuï a captar de por d'interrompre el tràfic.

La col·lecta va plantejar un petit problema: qui dels dos ha recollit més, Goering o Goebbels? Per tal de no revifjar cap susceptibilitat, hom s'ha limitat a dir que entre tots dos havien recollit dotze mil marcs. En canvi, el pobre burgmestre de Berlín només n'arreglègà cinc-cents.

La caritat ben entesa

Aquesta capta de Berlín fa recordar una anècdota de Henri Géroùle, un home que ha mort ja pocs dies, autor de moltes comèdies representades als teatres dels bulevards de París, però sempre signades per algú altre.

Un dia de capta, Géroùle donava a tota noia que se li presentava, amb una generositat incansable.

—Ets molt generós—va dir-li Mirande, que l'acompanyava.

—No l'ho creguis—respongué aclaparat Géroùle—, és que sóc tímida.

L'ACTUALITAT INTERNACIONAL

Crisi i armaments

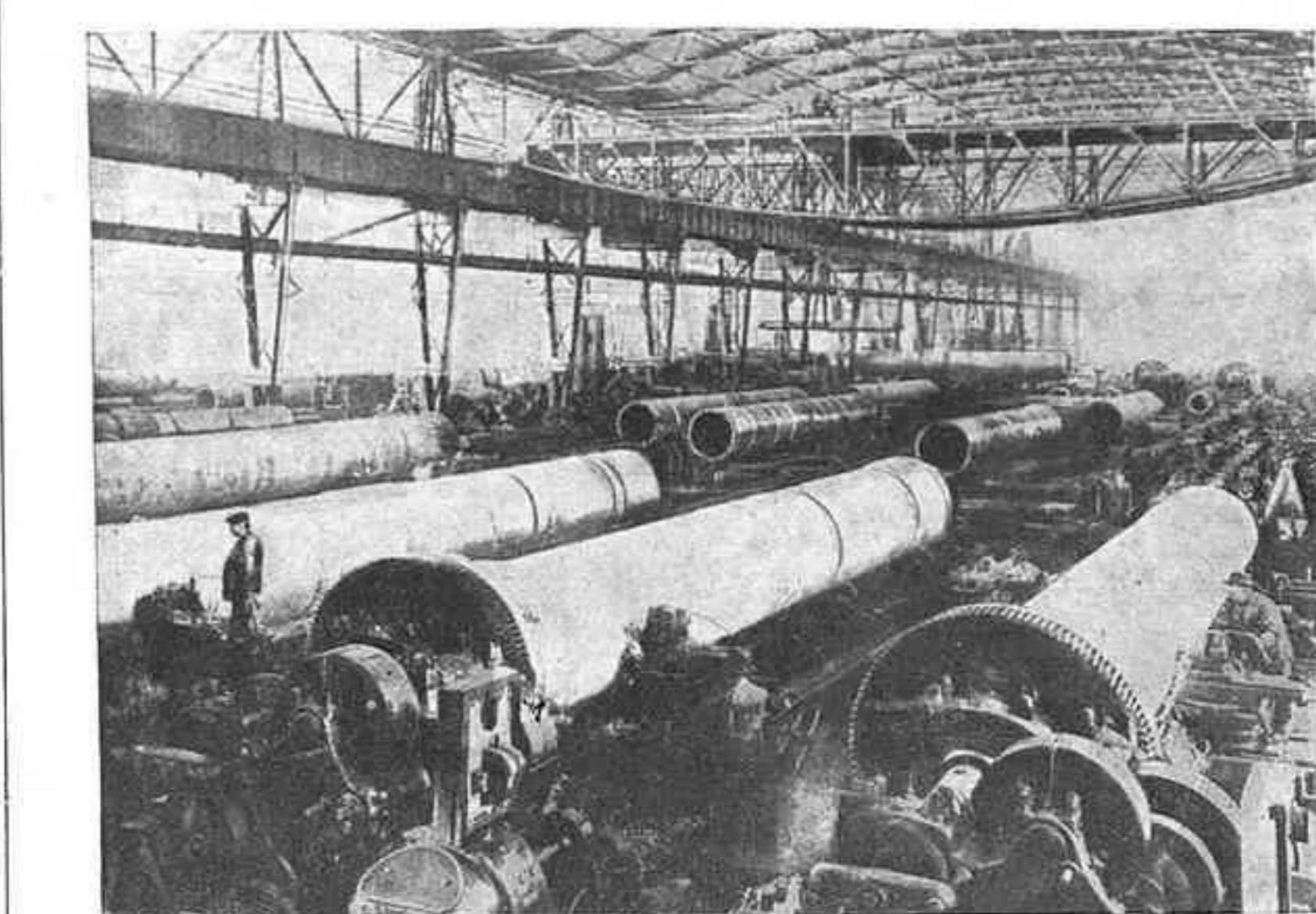
Tots els que tenen o es creuen tenir una autoritat derivada de la seva posició política o de la notorietat assolida, afirmen que el món està en crisi. Afirmació solemne, però que també pot considerar-se superflua, ja que no hi ha ésser humà que no constati que les coses van malament, i no estigui d'acord a reconèixer que en el passat anaven millor.

Però cal que ens entenguem a quin pasat es refereix. Aquell benestar que es produí, una mica pertot, immediatament des-

prés de la guerra, era fictici. El diner circulava abundantment, la producció industrial i agrícola era àmpliament consumida, i tot semblava que anés bé. Els nou-rics, producte típic d'aquella època, es creien que llurs fortunes eren inesgotables. Però aquells diners tan de pressa adquirits s'esvaïren, i la rarefacció de la moneda no es féu esperar. El benestar fictici tingué una duració molt breu. La crisi, o, millor dit, la misèria, aparegué pertot, i encara dura.

Aquell passat, doncs, en què no existia la crisi, ha de situar-se en els temps anteriors a la guerra, abans de 1914?

Recordem els temps prebélics, i recordem que també s'hi parlava de malestar econòmic — no de crisi: qüestió de sinònims —, i s'atribuïa a la mateixa causa que avui, per estrany que sembli: a les enormes despeses pels armaments, que consumien la major part de les reserves de l'Estat. Endebedes Bebel a Berlín, Jaurès a París i Turati a Roma alçaven llur veu contra des despeses improductives; els fabricants de material de guerra seguien tenint els governs de tots els països com a clients.

Un aspecte de la fàbrica Krupp, a Essen

Malestar, i no crisi, en l'estricta sentit de la paraula, perquè, malgrat tot, si no entre els governs, almenys entre els pobles existia una recíproca confiança que feia fàcil els bescanvis comercials, perquè es podia circular d'una banda a l'altra d'Europa sense passaport i la vida era barata, perquè, en fi, ningú no creia que fos possible una guerra europea. Ho declara el mateix Bülow en les seves *Memòries*; però Bülow diu també que Alemanya fou empena a la guerra, o almenys a avançar-la, perquè ja no podia suportar el pes feixuc de les despeses militars.

Com es veu, el malestar que començava a fer-se sentir en 1910 i la gran crisi actual deriven d'una mateixa causa: les enormes despeses per armaments.

A més a més, entre altres, un factor hi ha que agreuja la crisi actual: la desconfiança entre els pobles, que ha fet més difícils les relacions que abans de la guerra eren normals. I no parlem de les mesures adoptades pels Estats, que sota forma proteccionista han alçat una barrera infranquejable a aquella expansió comercial que és un dels principals factors del benestar econòmic.

Es deia que la guerra que durà del 3 d'agost de 1914 a l'11 de novembre de 1918 tenia la finalitat d'abatre tots els militarismes, de donar al món un assentament definitivament pacífic i poder esmerçar les enormes sumes que es destinaven als armaments, en coses més útils per a donar als pobles aquell benestar a què tenen dret.

Il·lusions, tot plegat. Seguides de la més terrible desil·lusió, com hem de constatar avui.

Efectivament, avui tothom parla de pau i tothom prepara la guerra... una guerra que seria una guerra de pobles, i no, com en temps menys civilitzats, una guerra d'exèrcits.

Si vis pacem para bellum. Francesco De Sanctis, el gran crític italià, no sols ha demostrat que aquesta frase no és de cap escriptor llatí i no se sap d'on ha sortit, sinó que així mateix ha demostrat la seva falsedat.

Però aquesta màxima segueix essent la norma. Hitler, després d'haver desenrotllat en *Mein Kampf* el seu programa ultrabèl·lic i ultrahegemònic, es convertí, tot just assolí el poder, en un cantor de la pau; i, a despit dels compromisos adquirits, Alemanya ha donat un increment febril al rearmament del Reich. Mussolini, després d'haver preparat la joventut per a la guerra, ha volgut fer marxa enrra i només parla de pau; però les despeses bèl·liques consumeixen la major part del pressupost italià. La U.R.S.S. es declara pacifista a ultrança, però es diu que té l'exèrcit més potent del món. França dedica gran part de les seves reserves econòmiques a la defensa nacional.

Així tots els altres països d'Europa, i el Japó i els Estats Units no es queden pas enrera.

La voluntat de pau no es mostra sinó en les paraules, però no de fet. I una pau armada no és pas una garantia de pau.

Aquests dies, Benes ha dit que l'any 1935 serà decidit per a la sort d'Europa. El ministre txecoslovac, que abans era optimista, ja no ho és.

Però, d'on ve el perill, on hi ha aquesta força misteriosa que manté tot Europa en estat de persistent preocupació, que fa veure l'esdevenidor de colors ombrívols?

Els homes que avui governen Alemanya tenen una mentalitat per l'estil de la dels que manaven en temps de Guillem II.

Després de Versalles, Anglaterra i França havien reduït les despeses militars. Però des de 1927 ençà les coses canviaren, i ambdues hagueren de reprendre la política d'armaments, havent obert els ulls davant del perill.

I no obstant, els mitjans per a evitar-lo no mancaven, fins foren tractats durant la Conferència de Versalles.

A propòsit d'això, sigui'ns permès de reproduir un episodi d'aquells temps, no gaire conegut.

El 14 de març de 1919, Wilson, Lloyd George i Clemenceau estaven reunits a París, a l'hotel Crillon. La conversa sobre el tractat de pau feia dues hores que durava, sense secretaris ni intèrprets. Clemenceau exposava amb insistència la tesi francesa i es mostrava poc content de les garanties que li oferien: desarmament, desmilitarització, Societat de les Nacions, etc.

—Cal—deia Clemenceau—ocupar la riba esquerra del Rin. Cal que aquesta zona resti interdieta a l'acció política i militar d'Alemanya.

Lloyd George i Wilson escoltaven. L'anglès seia en una butaca amb el cap entre les mans, quiet com una esfinx. Wilson tenia els braços creuats al pit i mirava Clemenceau fixament. Quan el Tigre hagué acabat, Lloyd George prengué les objeccions de Kerr i Clemenceau les de Tardieu. Wilson romania silencios. Tot d'una, Lloyd George s'alçà, s'acostà a la finestra, mirà una bona estona la plaça de la Concòrdia, amb el Palau Bourbon i el Quai d'Orsay velats per una pluja fina, com si l'espectacle l'interessés enormement. De sobte, girant-se en rodó, digué a Clemenceau:

—Senyor president, i si us ofereixo, en comptes d'una ocupació de la riba esquerra, una aliança militar de la Gran Bretanya, amb la garantia del nostre exèrcit en cas d'un atac per part d'Alemanya?

Wilson, impassible, afegí:

—En nom dels Estats Units, ofereixo a França la mateixa garantia militar i en les mateixes condicions.

El Tigre quedà convençut. L'endemà acceptava l'oferta dels dos aliats, amb les clàusules que s'havien estipulat. Fou doncs una pau anglo-americana.

Què va ocórrer després?

El pacte, la solemnitat del qual hauria assegurat la pau a tot el món, fet reduir els armaments i evitat en bona part la crisi subsegüent, no es conclougué perquè el Senat americà no va voler-ho, i perquè Lloyd George seguí una política precisament oposada a l'anunciada en l'entrevista de l'hotel.

Les conseqüències ja són prou conegudes. Alemanya ha reprès ràpidament el lloc perillós per a la pau que havia abandonat per poc temps; la cursa als armaments cada dia és més una realitat; les desconfiances s'accentuen, i la crisi també.

Anglaterra s'adona del temps perdut i vol reparar-ho. Baldwin, Austen Chamberlain i Churchill hi veuen clar. La sòlida unió de França i Anglaterra potser pot evitar la guerra, però no creiem que pugui influir sobre la crisi.

TIGGIS

SI ES ELÈCTRIC I DEL VOSTRE AUTOMÒBIL

GARATGE ELÈCTRIC

CARRER MOIÀ, 618 (Antbu i Diagonal)

CAMISERIA I GÈNERES DE PUNT

Darreres novetats en gèneres de punt de totes classes Especialitats en camises a mida i trajos interiors de llana Mitges c'ubur, exclusives

ANTIGA CASA COLLEFORNS SALMERON, 99 TELÈFON 74574

J. Casanova

JAUME I, 11 TELÈFON 11655

EXIT EN LA MIDA Corbates inarrugables Dijames a bon preu

FITO BARCELONA

Pressupostos, estudis, consultes i assaigs gratis

Correus: Apartat 190 BARCELONA Telèfon 73013

Telef: "Carburon" MALLORCA, 232

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya); OXIGEN 99 % DE PURESIA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova; ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova; FERRO MANGANES I FERRO SILICI; SOCARRIMAT I SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits; CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica; GENERADORS, BUIFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

Pressupostos, estudis, consultes i assaigs gratis

Ministerio de Cultura 2006

EL CINEMA

HUMOR I MISTERI

«El sopar dels acusats»

Encara que conegut sobretot pels seus films sobre països llunyans, la veritat és que el director W. S. Van Dyke ha creat tota mena de gèneres. Darrerament ha provat diverses vegades el film policíac, però mentre que amb *L'assassinat a la terrassa* i *Mans culpables* no feia sinó conformar-se a la tònica dominant, sense renunciar per això a la personalitat en l'estil, en canvi amb *El sopar dels acusats*, bé podem dir que ens ha sorprès de debò, oferint-nos

l'interès del film. Res no hem de dir respecte al primer, que no podia sorprendre'ns, per tal com ja fa temps que el tenim per un dels millors actors de Hollywood. En canvi, Myrna Loy està aquí com mai no l'havíem vista. Plegats, fan una parella tan feliç que donen enveja, i efectivament, entre el públic en sortir podien sentir-se exclamacions com: «Quin marit!» o bé: «Quina muller!» Dominant amb un bon humor inalterable tots els trencacolls de l'a-

Les tres «vedettes» del film: William Powell, Myrna Loy i el «wire-haired terrier»

amb aquest film quelcom de personal i de molt nou dins les regles del gènere. En *El sopar dels acusats*, efectivament, l'humor passa davant del misteri i la intriga queda projectada a segon terme per a deixar lloc a la diversió, puix que si volguéssim qualificar amb poques paraules aquesta cinta, diríem: *El sopar dels acusats* és una de les pel·lícules més divertides que hem vist enguany.

Aplegant els tòpics del gènere, estilitzant-los sota la influència polaritzadora de l'humor, W. S. Van Dyke ha bastit un film policíac que sembla ésser una broma sobre les regles del gènere. I ara no aneu a creure que la intriga sigui poc seriosa, en el sentit d'arbitraria, posada aquí com a pretext. Res d'això. W. S. Van Dyke no ha cercat de facilitar-se la tasca, oblidant-se del rigor de l'anècdota en benefici dels gags i detalls pintorescos imaginats per ell. Ha sabut, al contrari, jugar per partida doble, bastint una intriga complexa, això sí, complexa a gratificant, i no deixant-se al mateix temps dominar per la serietat de l'assumpte, sinó dominant-lo amb aquella esplèndida ironia que comunica al film el seu sabor tan especial.

William Powell i Myrna Loy centralitzen

ventura, donen un espectacle reconfortant de debò.

Com que el públic està molt distret amb les peripècies marginals que són la sal del film i el desenllaç, per no contradir l'esperit del gènere, arriba precipitadament i d'improvís, moltes persones queden un xic desorientades i poc satisfetes de la solució. La culpa no és del film, que com ja hem dit és seriós en aquest sentit, sinó de la distracció de què ells han estat víctimes. Precisament ens trobem davant d'un film en el qual l'espectador pot per ell sol arribar a la solució, o almenys a sospitar-la.

Efectivament, a partir del moment que hem identificat el cadàver de Wynant, hauríem de descobrir el gran impostor que és MacCaulay, l'advocat. Per dues vegades, MacCaulay de visita a casa de Nick, el detectiu, ha rebut comunicació per telèfon de noves que donen fe de vida de Wynant. La darrera vegada afirma que s'acaba d'assabentar que Wynant ha tractat de suïcidar-se. Naturalment, quan sabem que Wynant està enterrat fa tres mesos als sotans del seu laboratori, queda evidenciada la falsedat de totes aquelles crides telefòniques destinades a desorientar el detectiu i per tant la culpabilitat, si no pròxima, almenys mediata, de l'advocat.

Així queda tot aclarit des del principi. Quan Wynant en reclamar a la seva secretària els diners sotrets per aquesta, solament pot recuperar-ne la meitat, sospita que entremig hi ha un home. La dona, esverada davant de l'actitud decidida amb què Wynant es llança al carrer, avisa a MacCaulay que es posi en guàrdia. Aquest s'avança i mata Wynant i després també la secretària. Amb aquest doble crim, l'advocat creu haver fet una tasca perfecta que l'ha d'alliberar de tota sospita. La policia acusarà de l'assassinat de la secretària al seu amant, que és Wynant, i així estarà llançada damunt d'una pista sense sortida, ja que Wynant, mort, no podrà mai contradir-la. Quant a la desaparició del difunt, que a la llarga hauria pogut comprometre l'advocat, queda explicada. És la desaparició voluntària d'un home que fuig de la policia.

Hem fet una cosa que no acostumem mai, i és referir l'argument. Ho hem fet per creure-ho útil en aquest cas.

JOSEP PALAU

PANORAMA

«La dona del meu marit»

Hem anat a veure *La dona del meu marit* simplement perquè es tractava d'un film Columbia, la marca que amb *Furs humans* i *Succedí una nit* ha evidenciat una orientació molt esperançadora.

La dona del meu marit no és ni ombra del que són aquells dos films, però de totes maneres cal considerar-lo. Si David Butler, el director, s'hagués mostrat més agosarat, hauria pogut fer una cosa important. Calia conduir el film vers un clima decididament líric, sense compromisos amb la realitat material dels fets.

Es tracta d'un home que en arribar als quaranta-nou anys d'una vida dedicada tota ella als negocis, sent amb una aguda intensitat la recança d'una vida malversada. Vol ésser-hi a temps encara i es llença així a una recerca febrils del temps perdut. A la seva edat, fuig de casa amb una noia i per un any tracta d'enganyar-se. És l'evasió fictícia. Un motiu excel·lent. Il·lusió que es desploma aviat, deixant l'aventura al mateix lloc d'un any abans.

Publi Cinema

Quan ens vàrem referir aquí a *Montserrat, muntanya santa*, documental projectat al Publi Cinema, no l'havíem vist encara en projecció pública, per això no dèiem res de la retolació del film, per la qual — més val tard que mai — devem felicitar l'empresa, puix que aquesta va tenir el bon gust de fer-la en català. Creiem que val la pena d'assenyalar aquest fet, rigorosament excepcional en les nostres pantalles.

Dijous, al C. E. de C.

Dijous, al Centre Excursionista de Catalunya, tindrà lloc la conferència del doctor Jeroni Moragues: *Arqueologia del cinema. Visió humorística amb presentació de peces anatòmiques*.

Forma part del cicle de conferències i projeccions organitzat per la Secció de Cinema de l'esmentada entitat.

Una revista

Entre les revistes de caràcter cinematogràfic que han sortit darrerament, devem destacar *Cine Arte*, indiscutiblement la més important de totes des del punt de vista material. Naturalment que si d'això solament es tractés no n'hauríem dit res, però és que aquesta revista revela a més una orientació molt consoladora dintre el panorama descoratjador que aquestes publicacions acostumen a oferir. I sabem que aquesta orientació es marcarà encara més en el proper número.

S'ha tractat de fer una revista per al gros públic sense planyer res de totes aquelles bogatelles i frivolidats que el gènere comporta, però sens oblidar de prestar atenció a tot el que sigui inusual, enmig de tot allò, una literatura preocupada de cultura cinematogràfica autèntica.

Petites notícies

W. S. Van Dyke, l'autor d'*Ombres blanques*, del qual acabem de veure aquest divertit *Sopar dels acusats*, ha rebut l'encàrrec de corregir i procedir a l'acabat del *Vel pintat*, la darrera producció de Greta Garbo, film del qual els productors no estaven gaire contents. Es parla també de Van Dyke per a dirigir una nova versió, sonora ara, és clar, d'*Anna Karenin*.

Merle Oberon, l'actriu anglesa que ha treballat amb Douglas Fairbanks en *La Vida de Don Juan*, debutarà en el cinema americà, seguint l'intercanvi establert entre Elstree i Hollywood, en un film el títol del qual serà *Folies Bergère de París*, amb Maurice Chevalier d'interpret principal.

Una altra víctima

Una altra víctima dels americans: Anna Sten. Vam conèixer aquesta actriu amb el film alemany *Salt mortal*. Tenim un record molt vagué del seu treball en aquella pel·lícula. En canvi, no oblidarem mai la seva actuació en *Karamasoff*. En aquesta obra de Fedor Ozep, Anna Sten ens va emocionar profundament. Poc maquillada, simple i sincera, natural i humana, fresca i espontània, directa, amb un joc molt personal i en tots moments animat per una subtil palpitació vital, Anna Sten impressio-

na de passar per l'adreçador. Així que posen els peus a Hollywood, totes les actrius contractades han d'avenir-se, esmaperdudes, a deixar-se anular la personalitat i a convertir-se en un dels mil soldats d'una tropa uniformada. A esdevenir noies d'uniforme. Els americans s'empenquen allò que ells creuen ésser el resum i compendi d'un tipus de dona. I totes les actrius han d'assemblar-se a aquest arquetipus. Quan un cotxe és declarat perfecte, tots els altres seran igual. I en fabricaran milers en sè-

Anna Sten en «Karamasoff»

nava amb una força autèntica de la natura.

Però els americans — aquests americans! — la descobriren. I ens l'arrabassaren. Així que va arribar a Hollywood, la tancaren amb pany i clau dins un laboratori misteriós. I l'hi han tingut amagada durant dos anys. Durant dos anys ningú no l'ha vista. Però tothom n'ha sentit parlar. Els diaris se n'han ocupat copiosament. Tot el món s'ha assabentat que Anna Sten aparenia lentament, molt lentament, l'anglès. Que ja el parlava a la perfecció. Que el seu productor, descontent del primer film americà que ella va interpretar, el va destruir i el va refer totalment... Breu: una publicitat tan colossal com poc intel·ligent va convertir Anna Sten en una cosa fabulosa i rara. Finalment, el producte tan laboriosament elaborat ha aparegut a les nostres pantalles. Amb el film *La dama del boulevard*, ja comentat ací, Anna Sten s'ha presentat encarnant la Nanà de Zola. *Una Nana assex ahurissant*, com ha dit Jacques Deval, el gran autor teatral i crític cinematogràfic.

Fa temps, vam veure a l'Olympia uns pallassos que feien un experiment molt curiós. L'enfarinat tirava dins un aparell una pila d'ingredients. I, després d'unes divertides manipulacions, la màquina vomitava una noia encantadora. L'agust, fretors d'imitar el seu company, repetia l'experiment. Però equivocava les dosis. I de l'aparell sortia un monstre repugnant. Del laboratori misteriós, en el qual, com hem dit, tancaren Anna Sten, ha sortit també un monstre. Un monstre exsangüe i artificial. Tan exsangüe com les figures de cera del Museu Grévin i tan artificial com la dona artificial de *Metropolis*.

Hem dit que l'Anna Sten de *Karamasoff* era personal, simple, sincera, directa, natural i humana. L'Anna Sten americana és impersonal, complicada, insincera, sinuosa, artificial i deshumanitzada. I *marleneja* escandalosament. Els americans han volgut fer-ne una adversària de Marlene. I, per a batre aquesta, han volgut emprar les mateixes armes seves. Marlene Dietrich és una dona acabada, exhaurida, amancerada i afectada. Tot el que vulgueu i una mica més. Ensinistrar una actriu durant dos anys per tal que reixi una imitació perfecta d'una cosa tan tronada com la Marlene, és una pensada que només es pot acudir a un americà.

Pobra Anna Sten! Qui l'ha vista i qui la veu! No és ni ombra del que era. Pobre rostre! Els ianquis l'han ribotejat, l'han perfilat, l'han refocat, l'han porquejat fins a treure-li el vestigi més infinitesimal d'humanitat, fins a fer-ne una imatge la més a prop possible de la nina. Una ondulació sòlida i metàl·lica, amb uns bucles de llana o de cel·loide, que semblen haver-se evadit d'un aparell de pentinadora. I unes celles obliques de japonesa (vampirassa made in U. S. A.). I unes pestanyes que el rimmel ha petrificat. I una boca insolentment maquillada. I quin joc! Quina afectació! Quina impassibilitat volguda! Davant aquest posat ahuri, aquest aire llunyà i absent, cal recórrer a la fredor del marbre de l'estàtua, a la frase estereotipada de tots els caps de publicitat, més cursis que intel·ligents. Uns ulls oberts i espantats, que claven una mirada lentament assajada davant el mirall, una veu tènue i estudiada — Marlene! —, i unes postures i uns saltirons falsament ingenus, completen el bagatge expressiu de l'Anna Sten que han fabricat els americans.

Ah, els procediments americans! Tothom

rie. Així fabriquen les vedettes. Ah, la standardització!

I, per a acabar, els indispensables quatre mots entorn de l'eterna història: l'odiós doblatge. El Principal i el Bosc, dos cinemes de Gràcia, només projecten versions originals. Per què? Perquè, a començaments de temporada, l'empresari va fer un plebiscit entre el seu públic. I els espectadors que es pronunciaren contra els dobles foren majoria. Què diran ara els distribuïdors que pretenen que el públic de barriada exigeix el *dubbing*? Però què saben els distribuïdors instal·lats en el seu despatx! És l'empresari que coneix les preferències del públic. I si tots els empresaris imitessin l'actitud lògica del de Gràcia, potser dels dobles no se'n cantaria ni gall ni gallina.

I ara, després d'agrair els mots amables que el darrer número de *Cinema Amateur* dedica als nostres articles sobre aquest tema, hem de dir que a França la crítica solent ha iniciat una campanya decidida contra el famós procediment. Jean Fayard en protesta des de *Candide*. L'esmentat Deval, que no cal presentar, ha dit a *Marianne*: «Jamais, au grand jamais, je ne vendrai compte d'un film doublé». I ha justificat la seva decisió amb arguments definitius. I André Lang, des de *Gringoire*, en anunciar una sèrie de comentaris contra el doblatge, el tracta de vulgar imitació que caldria perseguir en justícia, de traïció artística i de crim.

SEBASTIÀ GASCH

CATALUNYA

Tots els dies la millor realització de BENITO PEROJO

EL NEGRO QUE TENIA EL ALMA BLANCA
LA PEL·LÍCULA DEL AÑO

per MARINO BARRETO, ANTONITA COLOMÉ, "ANGELILLO" i PEPE CALLE

Un film que marca un innegable progrés en la producció nacional EXCLUSIVES BALART I SIMÓ

ENDING AMERICAN ANGLÓ LIBRARY FONTANELLA, 10

FANTASIO

DIA 24, NIT

L'obra cim del director rus Alexis Granowsky

amb l'orquestra tzigana Alfred Rode

i el colós de la pantalla francesa

HARRY BAUR

Dilluns estrena al CAPITOL Un film d'aventures cinematogràfiques DINAMISME! COMICITAT!

MIRADOR

Subscripció: 3'50 ptes. trimestre

Redacció i Administració: Corts Catalanes, núm. 589 Telèfon 11430

Janet GAYNOR Lew AYRES

Una comèdia optimista

EL TEATRE

LES ESTRENES

UN TEMA INEXHAURIBLE

CIRC A L'OLYMPIA

Del teatre popular i del que no ho és

Si per posar-nos d'acord d'una vegada sobre què és això del teatre popular de què tant s'ha parlat, s'ha escrit i s'ha discutit i de discutir encara, decidim que hem de considerar com a tal aquell teatre que obté l'adhesió més nodrida i l'aplaudiment més entusiasta per part d'un públic més aviat primari que complicat i més aviat insipient que culte — criteri que no seria pas del tot descaminat, ni molt menys —, no caldrà pas que ens amoinem per gaire cosa més. De seguida ens haurem entès i se'n oferiran com a paradigmes del gènere cents i milers de drames, comèdies, sainets i melodrames que s'han emportat darrera seu gèntades incommensurables, que han fet plorar, riure, gemegar, fruir i sofrir els seus públics a petites repeses, però — ai las! — no compten per a res en la història del teatre, en l'evolució del pensament, dels sentiments o dels costums, ni han constituït cap fita literària enllac. Obrant damunt cercles més o menys amples i per un temps més o menys dilatats, s'ha extingit l'efervescència que produïen sense deixar cap ressò digne d'ésser tingut en compte i ja no se n'ha parlat més.

No volem, ni voldríem de cap manera, regatejar gens ni mica als autors d'aquesta mena de teatre el perfectíssim dret que tenen a conrear-lo amb tot l'entusiasme de què es sentin capaços, i més encara si el fruit d'aquest conreu es tradueix en allò que és llur principal mòbil que, per obvi, no cal assenyalar. Però, admès, acceptat i reconegut aquest dret, no ens podem deixar d'expressar un excés d'exigència per la nostra banda creure que podem opinar sobre aquest teatre de la manera que ens sembla.

Per altra banda, quan amb tanta i tanta insistència aquests autors ens diuen que llur suprema i més alta ambició és la de fer teatre popular — manifestació prou sovint acompanyada d'algunes no massa amables per a tot allò d'altre que aspiri a cert nivell intel·lectual —, bé és de pensar que, aconseguit aquest objecte, tota la resta els serà indiferent. Si no és així, però, no és pas culpa nostra; cada ú té la lògica que pot, i és ben possible que a hom li desplaigui que li sigui dit que el que fa no s'adiu amb allò precisament que pretén menysprear.

Poal-Aregall ha estrenat a l'Apolo una nova producció que encaixa perfectament i brillantment dins la trajectòria iniciada amb aquella *Gloriosa* de tant d'èxit i tanta glòria li va reportar; una trajectòria esplèndida per al que són els seus anhels. Poal-Aregall, amb aquest gènere a què es dedica amb tanta afició, assisteix al triomf més desitjable per un autor; sentir el públic vibrar a l'uníson amb els seus personatges, compartir les seves virtuts, abominar dels seus vicis, celebrar les seves frases, aplaudir les seves sentències i deixar-se endur, lliurat en cos i ànima al joc de l'acció i totes les seves vicissituds. A *Les verges caigudes*, que és l'obra estrenada, no hi falta cap dels elements coadjutors a aquest fi. Des del frare predicador que canta les veritats als rics, passant pel noble arruïnat i sense escrúpols, als pares

desnaturalitzats carregats de diners que volen casar-hi la seva filla per l'enlluernament del títol, el minyó artista de sentiments elevats, el senyor que enganya les minyones, etcètera, fins a la noia deshonrada i befada pel seu seductor, el nostre autor, com es diu vulgarment, no s'ha estat de res. Teatre popular, popular amb tots els ets i uts. Quant a la resta — aquella resta a què més amunt ens referim —, el millor serà deixar-la de banda; no creiem gens que l'autor

Lluís Elias

s'hagi encaparrat pas massa per a aconseguir-la.

Hi ha, però, un altre gènere de teatre que, generalment, juga, com aquest que diem, amb tots els tòpics i llocs comuns sentimentals i intel·lectuals, que recerca, com ell, també — i com tots —, l'adhesió de la massa del públic corrent i senzill, que defuig les complicacions i encaparraments. És un gènere que, per bé que no tan explícitament popular com l'anterior, per a nosaltres pot ésser-ho considerat més legítimament. Hi són tractats els assumptes amb força més fina, hi és defugida la truculència i la barroeria i encara que, com diem, vol i desitja l'aplaudiment del gran públic, sembla tenir aquest en molt millor concepte que el gènere anterior. Aquesta segona mena de teatre popular és el que té en el pensament Lluís Elias, aquest autor que ens ha sortit gairebé sense adonar-nos-en — i sense adonar-se'n tampoc gaire el mateix fins que s'hi ha trobat —, el qual amb la seva *Madame*, al Poliorama, se'ns va donar a conèixer amb una empena i un instint teatral formidables.

El Coliseu Pompeya, que la setmana passada finia la seva temporada per abandonament de l'empresa que hi estrenà *Valentina*, de Soldevila, i *Mercuri i els metges*, de Vidal Jover, reobri les seves portes, amb la mateixa companyia, diumenge passat, en mans d'una nova empresa formada per un agrupament d'amics entusiastes del nostre teatre.

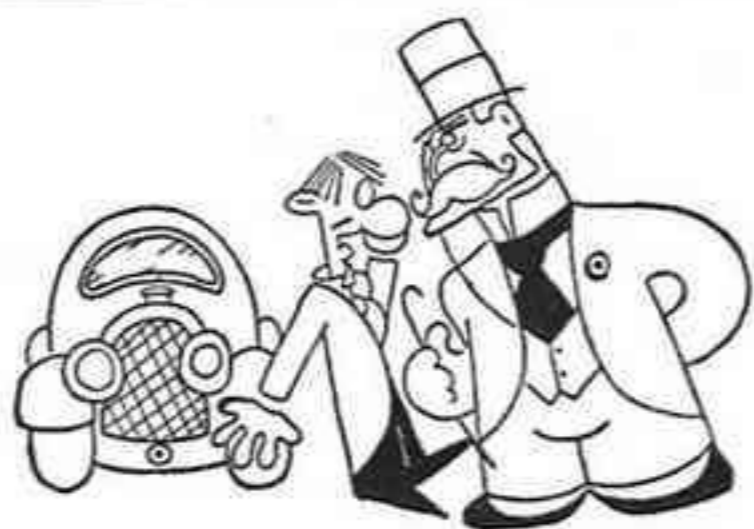
Aquesta represa d'activitats ha estat realitzada amb la presentació d'una altra obra de Lluís Elias, *El fill del senyor Gold*, comèdia entrenadora, animada i plena de sorpresa. Inferior a *Madame*, evidentment, puix que aquesta és reeixida de cap a peu, té, però, prou bones qualitats dins allò a què aspira el seu autor perquè pugui ésser-li passada per alt més d'una falla en virtut a la seva vivacitat i interès.

Però hi ha un gènere que no és popular ni és probable que ho arribi a ésser mai. És aquest dels *Brillants de Poncle* de Ramon Vinyes, que s'estrenà dimecres passat al Poliorama. Una espècie de teatre poètic-realista, amb ben pocs punts de contacte amb la realitat i no massa amb la poesia, en el qual, pel to que afecta, per l'ambició que assenyalava, són molt més notables els defectes que s'hi troben. Una idea encertada, un pensament agut i uns quants tipus excel·lents, es perden lamentablement en un diàleg envitricollat i uns parlaments empàtics, on es barregen vulgaritats i pseudo-profunditats en profusió espantosa, en una acció esllanguida i en un deixatament vagarós dels caràcters, que s'esfumen com a reals sense arribar a la categoria de símbols a què sembla aspirar.

Una mostra de l'afectació del llenguatge d'aquests personatges i que ens pot servir per a fer-nos una opinió sobre les idees literàries de l'autor, és la reiteració de la frase «la meua propera esposa» per part del protagonista, no referint-se a una esposa que tingui a prop en relació a una de llunyana, sinó a aquella dona amb la qual s'ha de casar.

El millor de l'obra és, indubtablement, el tercer acte. El diàleg hi és més mogut i l'acció més atractiva; ací Ramon Vinyes exposa el punt central de la seva obra amb un descabellament d'idees no excessivament originals, però sí brillants i encertades.

JOAN CORTES

—No insistiu sobre la marxa entera... Un general no reula mai!

(Le Rire, Paris)

Reflexions sobre el teatre

La temporada teatral d'enguany ens ha reservat fins ara, pel que es refereix a l'escena catalana, algunes sorpreses imprevisibles. Sorpresa el fracàs immediat de l'obra d'Avell Artís amb la qual començà la temporada. Sorpresa l'estrena amb tots els honors d'una obra ja estrenada a dues o tres bandes i d'un autor gairebé desconegut, com aquesta *Madame*, d'Elias. Sorpresa encara més gran l'èxit extraordinari que l'esmentada comèdia ha assolit i que encara perdura, a despit de crítiques i dels vaticinis més plausibles, Sorpresa l'excel·lent acollida de *Valentina*, de Soldevila, en un teatre de barriada i amb funció diària. No ha estat cap sorpresa l'èxit normal de Sagarra amb *La Plaça de Sant Joan*, però l'empresa de Romea s'ha encarregat de donar la sorpresa en liquidar la temporada de català abans de la segona estrena per a llançar-se novament en braços del melodrama castellà que tantes pessetes li ha donat amb *Madre Alegria*, *La Marquesona* i que ara creu poder explotar satisfactoriament amb *La Pàpissa*. Sorpresa el final bruscat de la temporada del Coliseu Pompeya, tan ben orientada, i sorpresa la represa de la temporada de l'Apolo, amb la fidelitat comovedora al seu habitual proveïdor Poal-Aregall, després del final desastrós de la primera tongada que liquidava *Les mares dels altres*. I sorpresa, per últim, que un autor que havia desvetllat grans esperances en la comèdia psicològica, després de la publicació de *La senyoreta Oest*, s'emparés en els seus coneixements dels trucs i receptes del teatre melodramàtic, per a fer, amb un èxit molt reduït, la seva primera sortida damunt de les taules amb *Mercuri i els metges*.

Totes aquestes sorpreses, que no deuran pas ésser les primeres, han vingut a augmentar la perplexitat amb la qual sempre he considerat les coses del teatre. Una perplexitat que la conversa amb crítiques habituals i intel·ligents de teatre, la lectura d'obres i teories escèniques estrangeres, i, per últim, l'observació directa del públic i de les seves reaccions, no fa sinó augmentar. Què diastre deu ésser el teatre? Quines normes deuen regir-lo? Quins dogmes imposa als seus fidels? Suposo que la contesta a aquestes preguntes deu variar segons els climes i les latituds. A casa nostra, les contestes deuen justificar de sobres el divorci, que Carles Soldevila retreia en un article recent i optimista, dels escriptors catalans i l'escena parial. Hi hauria un tal confusióisme, una tal manca de claredat i de lògica en la resposta als interrogants que he exposat, que hom comprèn perfectament que els noucentistes preferissin el goig solitari i desinteressat de polir un bell sonet a la tasca millor retribuïda i popularitzadora d'escriure uns actes dramàtics.

Ara he llegit, precisament, un llibre d'un autor madrileny que, si no té un talent autèntic, gaudeix d'un enginy prou original i d'un humorisme prou destacat entre la baralla infelicitat de la literatura teatral espanyola per a remarcar eloqüentment les seves obres. El llibre és diu *Tres comedias con un solo ensayo* i l'autor és Enrique Jardiel Poncela, novel·lista posseïdor d'un mecanisme humorista una mica artificial, però divertit, i que ha escrit obres teatrals estimables com aquesta recent *Angelina*, o *l'honor de un brigadier*. Més interessant que les comèdies recollides en el volum resulta encara l'assaig que les precedeix, en el qual Jardiel Poncela estudia l'estat de l'actual teatre espanyol i analitza els tres factors essencials, segons ell, de la crisi que travessa, i que són els autors, els actors i els crítics. Hom subsciria volentersament moltes de les seves afirmacions, tant la que diu que per escriure teatre no cal saber escriure, perquè el Teatre no és un art, sinó un instint, com la que atribueix a la joventut la missió de fer el viratge necessari per a renovar i vitalitzar el teatre espanyol. Hom voldria poder aplicar a l'escena catalana aquesta darrera asseveració, però hom no pot tampoc oblidar la primera.

Ja té la nostra joventut literària l'instint, el do del teatre, l'ofici del teatre? Ja ha llegit prou literatura teatral de tot el món, ja ha escrit i estripat prou drames i comèdies, ja ha estudiat prou els trucs i secrets de l'ofici per a llançar-se a l'aventura escènica? Si el jove literat és un bon escriptor i no té prou l'instint del teatre, el públic s'ensopirà amb les seves obres i les trobarà, amb coincidència amb els empresaris, antiteatrals, com trobaria les de Bernard Shaw, de Pirandello o d'Eugene O'Neill. Si té l'instint del teatre i prescindeix del gust i de la intel·ligència i de l'audàcia, segurament agradarà al públic, un cop donat tots els secrets de la tècnica i aplicat amb un dosatge perfecte totes les emocions o tots els gags. Però val la pena, per a un escriptor, de renunciar a les seves qualitats més personals per a sotmetre's a una recepta per tal de fer pessetes? En els teatres de Barcelona es fan centenàries, sovint, obres en les quals no hi ha ni una engruna d'enginy, ni de gràcia ni de intel·ligència, sinó un coneixement perfecte dels trucs del teatre. I el públic s'hi extasia, i ri fins a les llàgrimes o plora com un benic. D'altres obres fines, i originals, i audaces i ben escrites, es perden en l'oblit de les set representacions. Obres estrangeres que arreu del món han estat ben acollides, ací no interessan a ningú, i gairebé cap dels nostres èxits no seria exportable.

Teories sobre el teatre? Cada dia me'n faria una de nova, i cada dia hi veig menys clar. Celebro que s'hagi acabat el divorci dels escriptors catalans amb el teatre; celebro que vuit o deu joves literats tinguin cadascun d'ells dues o tres obres a punt d'estrenar. Però, tot i creure, com el castellà Jardiel, que la renovació està a les mans de la joventut, em temo que llur esforç sigui eixore, que la manca d'ofici no afollí llurs creacions, i que al capdavall el contacte amb el públic i amb les taules no els faci retornar, decebuts, d'una aventura per un país tan ple de sorpreses.

RAFAEL TASIS I MARCA

Programa de Nadal

Ha estat renovat el cartell de l'Olympia. Del programa inaugural d'aquesta temporada de festes de Nadal i Any Nou, resten sols la *troupe* xinesa Chekian, els perxistes Dakotas i els clowns Alex i Filip.

Feta excepció dels acrobates hongaresos Faludys, número ja antic de saltadors a la bàscula, i dels elefants que presenta el jove alemany Oscar, tota la part nova del programa actual ha estat formada cuita-corrents amb atraccions de les que gairebé sempre

cellent treball, també. La particularitat del caball del senyor Oscar és que executa els exercicis sota el compàs de ritmes moderns, i no sota el de les senzilles musiquetes tradicionals.

L'èxit extraordinari i merescut que han assolit els elefants i el cavall del senyor Oscar han fet passar mig desapercebut el número dels Faludys, que clou la primera part del programa. Bé és veritat, però, que de la freda acollida que han trobat aquesta ve-

Un equilibri d'un dels elefants d'Oscar

es troben a Barcelona a punt d'ésser contractades. Així, per exemple, hem aplaudit una vegada més el famós *Caballero Fabra*, que amb les seves divertides — i força reeixides — imitacions bucals de bèsties, criatures i instruments, ens ha recordat els enyorats temps de la Sala Balmes. Així, també, hem tornat a veure, vestits com de costum amb aquella mena d'uniforme de prestidigitador de finals de segle passat, els ombrimans anglesos Joannys, marit i muller que segueixen alternant l'art d'animar les ombres que els surten del dit amb l'exploració d'un *col·mado* a Sardanyola. Així, igualment, ens ha estat possible de fer honor a la bona voluntat i modestia d'una parella de clowns integrada pel conegut august Toni i el seu fill Caprani, xicot que haurà emprat com artista el cognom de la seva mare per a evocar d'una manera continuada aquell circ ambulànt que trenta anys enrera portava l'alegria d'una banda a l'altra de Catalunya.

No són pas, aquests, uns números massa brillants. No ho són, tampoc, el trapezista Leopold Lécussou — equilibrista segur i emocionant —, ni els acrobates a la catifa Canadians, ni els cascadors Nesley. Però serveixen per a relligar les atraccions de més relleu i donar al conjunt del programa la cohesió necessària. El que passa és que, en aquesta ocasió, a més d'haver-hi, potser, un excés d'aquests números que en podríem dir de palla, s'ha abusat en la duració d'alguns d'ells i no s'ha tingut prou encert a situar-los.

Per fortuna, els elefants d'Oscar fan oblidar totes les falles del programa. Es tracta d'un número excepcional que en un altre país que no fos el nostre hauria fet córrer ja, a hores d'ara, tothom cap a l'Olympia. Han vingut a Barcelona números molt bons d'elefants; cal esmentar només els elefants de Rossi, els de Power i la parella Jenny i Piccolo. Però mai no havia vist jo, en una atracció semblant, una tan meravellosa rapidesa i agilitat en els exercicis. Donar un ritme viu a un treball de dressatge d'elefants no és cosa gens fàcil. Doncs, bé: el senyor Oscar pot apuntar-se aquest mèrit. Els seus elefants, facin el que es vulgui, no ofereixen en cap moment la sensació de lentitud o de pesantor. És un número àgil i precís. Com equilibristes, sobretot els elefants d'Oscar són, indiscutiblement, els primers. I com a divertits, o, si voleu, com a humoristes. Aquell Charlot i aquella ballarina de rumba no tenen rival.

El senyor Oscar presenta, ultra els elefants, un número d'alta escola amb un formosíssim cavall blanc que el públic no cessa d'admirar des que apareix a la pista. Ex-

Vegi's a la pàg. 8 la continuació de la secció de Teatre

ACTUALIDADES
RAMBLA de CATALUNYA 57-Tel:11701

Tots els dimens canvi complet de programa

Setmana del 24 al 30 de desembre

Un programa d'optimisme i bon humor apte per a nens de 6 a 60 anys

Más difícil todavía
Una divertida comèdia en 2 parts de BUSTER KEATON (PAMPLINAS) (Exclusiu).

Un knock-out tècnic
amb SHIRLEY TEMPLE, «La núvia dels menuts», batejada per ells amb el nom de «Raig de Sol». (Exclusiu)

MESTRES DE MÚSICA
La famosa obra de Händel
ALELUYA
cantada per un cor infantil. (Exclusiu)

Las carreras de Irlanda
Divertit dibuix animat sonor de la famosa marca Terry Toons. (Exclusiu)

Noticiari Alemany de Bavaria Films
(Exclusiu)

Noticiari Fox mundial
amb els darrers esdeveniments d'Espanya i de la resta del món.

El món en què vivim
Reportatges especials del Cinema Actualidades. (Exclusiu)

Un programa interessant i divertit. El programa sencer apte per a nens. Deixeu-los fruir les seves vacances rient i aprenent.

Sessió continua de 3 tarda a 1 matinal. Butaca a 1 pta.

Sessions infantils a les 11 i a dos quarts de quatre:
Dimarts, dia 25 (Nadal),
dimecres, dia 26 (Sant Esteve),
diumenge, dia 30.

Sessions especials numerades a les 6 tarda.

—La setmana passada, la salut del meu pobre oncle em va tenir amoïnadíssim.
—I ara no?
—Oh, ara ja és mort.

(Marianne, Paris)

Calderón, el separatista

Antonio Machado té la seva tribuna en un diari de Madrid. Hi parla, gran necessitat dels temps —, a Espanya, de moltes d'èpoques —, contra el barroc. És útil que hom exposi a un franc menysteniment, com fa aquell noble poeta, dites així de Calderón (hom parla del cel i dels estels):

Esos papeles azules
que alumbran letras doradas.

Exemples com és ara aquest abunden en l'obra calderoniana. Aquest poeta era nat

Retrat de Calderón (Autos sacramentales, Madrid, 1717)

per a la línia recta del paisatge castellà: el realisme nu, que és el seu geni:

Cayó del balcón al mar:
¡vive Dios que pudo ser!

Però tot seguit que se li acut de treballar en volutes, es torna l'encarnació explosiva del mal gust. Vol semblar difícil, i és negligent. Substitueix la volubilitat d'associacions de la musa fresca i alada per un procés metòdic d'acudits tan insignificants com estirats pels cabells. Les seves hiperboles no fan sinó enganyar. Les seves imatges són d'una sofisticació en fred i tot sovint en prosa. I després, té aquesta gràcia: que quan és dolent, és llarg. Hom recorda la sortida de Luis Vélez de Guevara, que feia de Pare Etern en l'auto sacramental que els poetes de la cort de Felip IV improvisaven en la mateixa representació, per ordre del monarca: Calderón — Adam —, acabava de dir, en desvetllant-se del no-res, un romanç interminable, i aquell altre poeta no sabé estar-se d'exclamar:

Por el cielo superior
que con mi mano he formado,
que me pesa haber creado
un Adán tan hablador.

La part insuportable de Calderón ha estat fecundíssima, perquè afalaga la ignorància, la infior, l'eixutesa i aquesta mala substitució de la profunditat que és, en termes de Gracián, la sutileza y arte de ingenio. N'han estat descendents Don Herógenes i Fray Gerundio de Campazas. Però el barroc, que a les seves mans no assolí en les troballes eventuals de Góngora, esdevé en ell nacionalitzat, respost al paisatge sense tendresa, a una humanitat sense gaire humor cordial ni ironia intel·lectual, on la senyoria era sobretot enraonament i l'art pogué somiar de raure en una marrada pomposa cap a la insignificància. Si en acabat llegiu alexandrins de Racine, i els admirables prolegs de les seves tragèdies, o bé aquell assaig de Montaigne on l'equitat del seu gust parla de falses belleses que hom podria trobar en Ciceró, o bé, encara, la falla més artísticament senzilla de La Fontaine, us semblarà de trobar-vos en un altre hemisferi (i, certament, el bo).

En la part aberrant (quantitativament importantíssima) de Calderón, veig un avis saludable contra el separatisme intel·lectual, contra els indigenismes indigents. Tota obra literària intraduble és dialectal. Tota prou de creació recolzada en els defectes nacionals és herètica. I això és ben pitjor que les secessions polítiques, i amb infinitament menys d'esdevenidor.

JOSEP CARNER

Les darreres novetats en llibres francesos les trobareu primer que enlloc a la

LLIBRERIA

Louis Bergé

Rambla del Centre, 19
Telèfon 23118

Kiosque Français

Rambla dels Estudis, 7
(Davant l'Acadèmia de Ciències)

ELS LLIBRES

P. Miquel d'Esplugues: *El missatge d'Israel*. — J. Massó Torrents: *Cinquanta anys de vida literària*

Ha estat una coincidència el fet que hagin aparegut en els mateixos dies el llibre pòstum del P. Miquel d'Esplugues, mort fa poques setmanes, i un dels volums de la Bíblia que publica la Fundació Bíblica Catalana, de la qual fou director l'illustre caputxi. I més coincidència i més simbolisme per tal com aquest *Missatge d'Israel* és, per la intenció explícita del seu autor, un homenatge a la Bíblia com a llibre revelador d'un missatge indeclinable i un intent d'extreure'n el sentit misteriós i providencial del destí col·lectiu, extraordinari i únic a la història, de la nació jueva.

Israel, Jesús, Sant Pau. Tres etapes d'una missió col·lectiva que Déu havia confiat al poble jueu i el compliment de la qual ha estat la màxima glòria i la màxima condemna per als fills de l'astut Jacob.

Profetisme del poble d'Israel, que les seves caigudes impenitents feien més dramàtic i ressonant. Culminació de les profecies, amb Jesús, concreció del Missatge de la Revelació. Expandiment i estructuració, *urbi et orbi*, d'aquest Missatge, amb Sant Pau, un altre jueu, com els apòstols.

Ultra la part apologètica i filosòfica del llibre del P. Miquel d'Esplugues, en la qual no m'escapo d'immiscuir-me, la característica més colpidora d'aquesta exposició d'una missió d'un poble, és la simpatia envers la nació jueva que traspuja i es fa explícita en gairebé tots els capítols del llibre. Lluny dels odis selvàtics d'alguns catòlics, que s'extasien amb les seleccions racials que permeten a Hitler racionalitzar el pogrom, la comprensió liberal i cristianíssima de l'autor d'*El Pare Nostre* li fa escriure, en el proemi del seu llibre, aquests mots generosos: «La glòria triomfal de dinou segles, no serà prou per a fer-nos magnànims amb Israel, Pare del Crist, perquè, víctima poc o molt inconscient d'una anomalia suïcida, però tan comprensible, s'enderia, oh misteri!, a fer perdre el fruit diví de les seves entranyes, si és precisament gràcies a aquest desvari que es féu efectiva la salvació del llinatge?»

El paràgraf que acabo de transcriure serveix perfectament per a representar l'estil del P. Miquel d'Esplugues: impetuós, amb abrandaments lírics, amb una riquesa de conceptes que de vegades perjudica la concisió, però amb un sentit íntim de la disciplina que endevineu com va posant ordre i jerarquia en el doll de les idees que acuden, generoses, al servei de la fe segura i encesa de l'illustre caputxi, català de cor i d'intel·ligència.

R. T. i M.

La comissió organitzadora de l'homenatge a Jaume Massó Torrents, amb motiu del cinquantenari de la publicació del seu primer llibre *Lo Freser*, ha editat luxosament els records personals de l'intel·ligent i infadigable filòleg de fets esdevenuts en la nostra vida literària durant el seu darrer mig segle.

Feia molt de temps que Massó Torrents no produïa obres literàries originals, però així cal confessar que aquesta darrera ha sorprès a molts a causa, sobretot, d'un encís innegable de la seva prosa que té el do d'evocar les coses passades de la manera més colpidora. Així fa que qui comença a llegir els *Cinquanta anys de vida literària* no pot despendre-se'n i ha d'acabar-lo d'un sol cop. En el número corrent de *La Revista*, Jaume Massó Torrents ens dona el relat dels seus records d'infantesa, d'una tendresa i d'una gràcia innegables. Però en l'obra de què parlem només hi consten els records de vida literària. Així, resseguim els orígens de *L'Aveng*, les seves transformacions, el pas de diari a col·lecció popular, la fundació de l'Institut d'Estudis Catalans, de la Biblioteca de Catalunya.

El que és més característic i més personal de l'estil de Massó Torrents és el domini de la perfecta evocació d'un personatge donant-ne només un petit tret de la seva figura o una anècdota escadussera.

Trobem, en les pàgines de *Cinquanta anys de vida literària*, els personatges més destacats del segon període de la nostra renaixença i actuals: Ramon Casas, Josep Maifren, Marian Aguiló, Rubió i Ors, Frederic Soler, Angel Guimerà, Mossèn Cinto, Narcís Oller, Ramon D. Peres, López Oms, Eudald Canibell, Conrad Roure, Apelles Mestres, Francesc Matheu, Valentí Almirall, Cortada, Casas Carbó, Fabra, etc.

Molts d'aquests eren companys de J. Massó Torrents; d'altres, vells quan ell era jove, li foren amics o mestres, principalment Manuel Milà i Fontanals, al darrer curs del qual tingué la sort de poder assistir.

Respecte a la proverbial distracció de Milà i Fontanals no em pugui estar d'explicar dues anècdotes que em contà el propi Massó Torrents. En Milà, que era crític teatral, arribà una nit a casa seva i sentí fam. Abans d'anar-se'n a dormir entrà al rebost i tallà un tros de pernil, i el trobà tan bo que hagué de repetir. L'endemà hi digué a la seva mare la qual es meravellà força del fet, perquè no hi havia pernil a casa, i descobrí que En Milà s'havia menjat dos talls de carn crua. En Milà tenia molt sovint la distracció d'oblidar-se de cordar els botons dels pantalons, i al mateix temps li agradava molt de fer visites. Una vegada, estant de visita en una casa d'uns amics concorreguda per moltes senyores, s'assegué en una cadira coberta amb una funda blanca amb volants. A mitja conversa s'adonà que entre les cames li sortia una roba blanca i, cregut que era la camisa, es ficà endintre un volant de la funda i es cordà bé. Quan hagué de marxar ja us podeu imaginar l'escena, en caure la cadira rera En Milà i les penalitats d'aquest per desbordar-se i tornar-se a cordar davant de tothom. (Perdó.)

MARTÍ DE RIQUER

Per la novel·la popular

En aquestes pàgines ha parlat molt sovint Rafael Tasis i Marca del problema de la inexistència entre nosaltres de la novel·la popular, és a dir, de la novel·la que sense renunciar a una dignitat artística cerca obertament la simpatia del gran públic. N'ha tornat a parlar recentment en un comentari adreçat a mi, que li agraeixo molt, i en el qual m'ha produït la satisfacció de confirmar una coincidència de punts de vista que ja sospitava. Tant coincidim, que per defensar cada un dels dos un autor preferit, tots dos opinem que el nostre és més divertit ben bé de la importància d'aquest aspecte.

Jo crec, com ell, que ací morim del mal de no sentir aquesta importància. A les altures l'aire s'enraeix, i al lector normal li plau respirar a ple pulmó. Els novel·listes de la nostra generació, salvant rares excepcions, cerquen des de la seva primera obra resoldre algun problema transcendent, cosa que en si potser és lloable, però que els distreu de recordar-se que el lector si no es diverteix no llegeix. (Així a part que també els fa oblidar que per a fer novel·les cal saber l'ofici, i que per tant no seria cap disbarat començar per un tema més senzill.) Resultat: que s'adrecen a un públic que ha d'ésser molt escollit, i com que el públic escollit és sempre escàs, resulta que fins quan reixen venen molt pocs exemplars.

Reconeguem que un novel·lista català difícilment es farà milionari, però l'aspiració de guanyar diners venent novel·les, a més de legítima, és perfectament realitzable. Tant ho és, que hi ha hagut qui se n'ha sortit. Hi ha, almenys, un cas evident. Diran molts escriptors que no els interessa fer aquella mena de novel·la. Bé, però hi ha un públic que s'interessa per llegir-la, i a aquest públic una cosa o altra se li ha de donar. Perquè, si seguim no donant-li res, no crearem mai el gran públic de lectors del català que ens reclamem de no tenir, i mai, però mai, un escriptor de categoria no arribarà a vendre un nombre respectable d'exemplars.

Em deia un dia una senyora francesa, dotada d'un sentit molt agut per a la literatura, que a la base de tot el seu interès per les coses literàries més difícils i més pures hi trobava sempre la simple afició a la lectura que havia adquirit amb la progressió Comtessa de Ségur - Jules Verne - Alexandre Dumas. I que per a reposar el seu esperit trobava encara un gran plaer a relligir aquests autors que havien omplert cada un d'ells una edat de la seva vida. Jo no trobo tan humà i tan exacte això! I d'ací ve el nostre mal, perquè nosaltres no tenim en català l'equivalent d'aquesta progressió d'escriptors. No estem malament de literatura infantil, però després, prou. I per a la finalitat primordial de crear un públic pel català, no és solució llegir les obres estrangeres; ja tenim solts traduïdes.

És evident que entre les novel·les de gran públic n'hi ha de perniciosíssimes per al gust del lector, n'hi ha que exploten la seva sensibilitat i la destrueixen. Entre aquestes gràfiques i pseudo-cinematogràfiques, la imposaria jo, a part de les publicacions pornomosa majoria de les novel·les anomenades *roses*, que no és el mateix que *blanques*. Les *roses* són aquelles que volen satisfer una sèrie d'instints de diversa mena, però d'una manera disfressada, polida, de color de rosa, perquè si anomenaven les coses pel seu nom perdrien el públic. Hi hauria molt a parlar sobre aquesta mena de llibres. Tan difosa, tan acceptada com a literatura *pour jeunes filles*, i comercialment de les més productives. El que és evident és que el que es dona a llegir-la està estèticament perdut: és molt difícil que un llibre bo li plagui: sempre hi trobarà a faltar d'aquell falsejament morbíd de la realitat característic del gènere.

Però, en canvi, ningú no haurà perdut res en finor de gust, en seguretat de criteri, en delicadesa de percepció, després de llegir fins a la saturació novel·les de Jules Verne, o, si voleu, de Ridder Haggard, o d'Edgar Wallace, o fins tantes novel·les truculentes de fúlet. I així, a més de no perdre-hi absolutament res, haurà adquirit el gust per la lectura.

L'amic Tasis ha assenyalat temes, ha posat exemples, que semblen decisius. Bé valdria la pena d'intentar una cosa tan útil.

—Com és que no ets al llit?
—Ha entrat un mosquit...
—I t'ha picat?
—No, però ha vingut tan a prop que he sentit la seva hèlice.

(London Opinion)

A més, ara que es parla tant de crisi, no tempta ningú la probabilitat de guanyar diners escrivint? Quan per guanyar-se la vida es fan tants equilibris, pot espantar ningú la falsa vergonya d'adoptar un gènere adreçat a tothom, encara que això forci a sortir de la capelleta dels models de moda? No dubteu que el problema no és de vergonya, sinó d'amor propi. Molt respectable, certament; però ara convé gent que sàpiga sobreposar-s'hi. Sobretot perquè fer novel·la per a tothom no vol dir fer novel·la dolenta. Cal per a posar-s'hi un coneixement de l'o-

Hi ha un públic que vol llegir

fici que manca a la immensa majoria dels nostres novel·listes. Cal un sentiment d'humanitat que no és pas cosa vulgar ni menyspreable. Calen unes dots de creació molt més interessants estèticament que tots els refinaments d'un temperament analític. I quan s'hi posa una bona dosi de tot això, es tenen possibilitats de fer, tot mirant el públic, coses definitives. Un exemple només: Dickens. És que no renunciariem de bona gana als majors èxits d'escola o de moda per assolir la immortal popularitat del creador del *Pickwick*? No crec que sigui cosa de pensar-s'hi ni un minut.

MAURICI SERRAHIMA

VARIETATS

Literatura i política

La *Nouvelle Revue Française*, emparant-se en un programa deliberadament literari, es vol despendre del padrinatge que André Gide concedeix al moviment comunista.

En el seu darrer número, Jean Schlumberger ha publicat una *Nota sobre la política* que entona el *mea culpa* per haver atipitjat, prudentment o imprudentment, el terreny polític, i, parlant clarament de Gide, diu:

«Hi ha reliscada d'un pla en el qual l'autor prova, baldament sigui amb ingènues il·lusions, d'aportar pensaments que poden ésser acceptats universalment, a un altre pla en el qual l'autor parla conscientment com home de partit.»

El director de la *N. R. F.*, Jean Paulhan, escriu, assenyalant la importància d'aquesta *Nota sobre la política*:

«La *N. R. F.*, ordinàriament, es deixa tractar amb paciència de comunista pels reaccionaris, de reaccionària pels comunistes, i d'anàrquica per tothom. Qualsevulla que sigui, d'altra banda, el seu respecte per la política, pel coratge que sovint implica (i pel coratge d'esperit, no menys comú, que consisteix a pronunciar-se sobre qüestions que hom coneix bastant malament), cal que recordi de tant en tant que la seva primera preocupació és literària, que el seu programa podria ésser «polític després», i que la literatura, finalment, si hom no hi veu pas simplement una distracció, li sembla una cosa infinitament més greu i apreciada, i més perillosa àdhuc, que tota política.»

Hauptmann prepara una novel·la shakespeariana

A les seves velleses, Gerhardt Hauptmann és dels que s'han adherit al Tercer Reich. Però aquesta adhesió, fins ara, no li ha donat pas uns grans resultats. La nova Alemanya observa envers ell una gran indiferència. No el maltracta perquè és una glòria nacional, però el considera d'un altre temps i gairebé d'un altre món.

L'any passat mateix, *L'Arpa d'or*, presentada a Munic i no a Berlín, tingué un escàs nombre de representacions.

Actualment Hauptmann escriu els seus records de joventut i una novel·la inspirada en *Hamlet*. Ja fa alguns anys, el mateix Hauptmann va dotar la cèlebre obra de Shakespeare d'un final diferent del de l'original. Aquesta versió fou representada a Dresde i molt discutida. Veurem ara què tal se'n surt de la novel·la.

Arnould Galopin

Després d'una operació a l'estómac, Arnould Galopin ha mort en una clínica de París, on havia estat traslladat pocs minuts després d'haver acabat una novel·la, que havia d'ésser la darrera de la llarga sèrie de les seves.

Res no li desplaïa més que sentir-se anomenar «novel·lista popular», potser perquè suposava que aquesta definició disminuïa el valor literari. Temia que el confonguessin amb Montepin i altres que tant han fet plorar, però, en canvi, tan poc han contribuït a la glòria de la literatura francesa. Però, volgués o no volgués, Galopin era un novel·lista popular, les obres del qual assolien tiratges enormes i traduccions a tots els idiomes.

Aquest escriptor normand ajuntava a la robustesa física una fantasia inexhaustible, sovint acoablada a un enginy viu i de vegades mordaç. Havia volgut provar diverses menes de novel·la, des de la dita científica a la psicològica, passant per la d'aventures. Són aquestes darreres les que més han circulat i les que li feren guanyar celebritat sense haver estat mai premiat ni passat per cap jurat literari, i el feren arribar a tiratges que no assolí en uns premis Goncourt i Fémina plegats.

En les novel·les psicològiques és analista agut; en les científiques demostra més coneixements dels que calen en general per a fer novel·les; en les d'aventures ha esmerçat una fantasia fèril comparable a les dels grans noms del gènere. Però si, per exemple, Jules Verne no es mogué mai de la seva casa dels voltants de París i tot el que sabia de viatges era gràcies a un oncle seu, capità de la marina mercant, Galopin havia viatjat molt, per mar, per terra i per l'aire.

Haraucourt deia que Galopin no sols s'esmerçava a escriure, sinó que volia que els seus llibres fossin educatius i instructius, judici que al novel·lista el complagué moltíssim.

En trenta anys de treball, aquest home ha escrit més de cinquanta novel·les, a més a més d'alguns llibres de poèsies.

Entre les seves obres més conegudes, citem només les *Memòries d'un lladre*, *Mathurin le Clerc*, *El sergent Buaille*, *El perillós descobriment del professor Jack*, *El Dr. Omega*, *El Bacil*, etc.

El personatge d'Edgar Pipe — el lladre *gentleman*, enemic dels actes de violència —, que ha estat protagonista de diverses novel·les, és potser la creació més popular de Galopin. La darrera encarnació de Pipe serví per a fer una sàtira aguda de les repúbliques sudamericanes tan propenses a les guerres civils i a les ràpides transformacions de govern, sàtira que després estengué a la Meca del cinema.

No pretenem pas de col·locar Galopin entre els grans noms de la literatura francesa, sinó solament reconèixer en ell un escriptor cèlebre, popular, i carregat de bones intencions, apreciat en els medis literaris per la seva manca absoluta d'afectació i perquè incansablement prestava el seu ajut moral o material a tots els que el necessitaven.

A. N.

El millor Present per Nadal és un bon llibre

Visiteu la nostra Llibreria on hi trobareu el més gran assortiment en:

LLIBRES RELIGATS

EDICIONS DE LUXE

ESTOIGS PELL

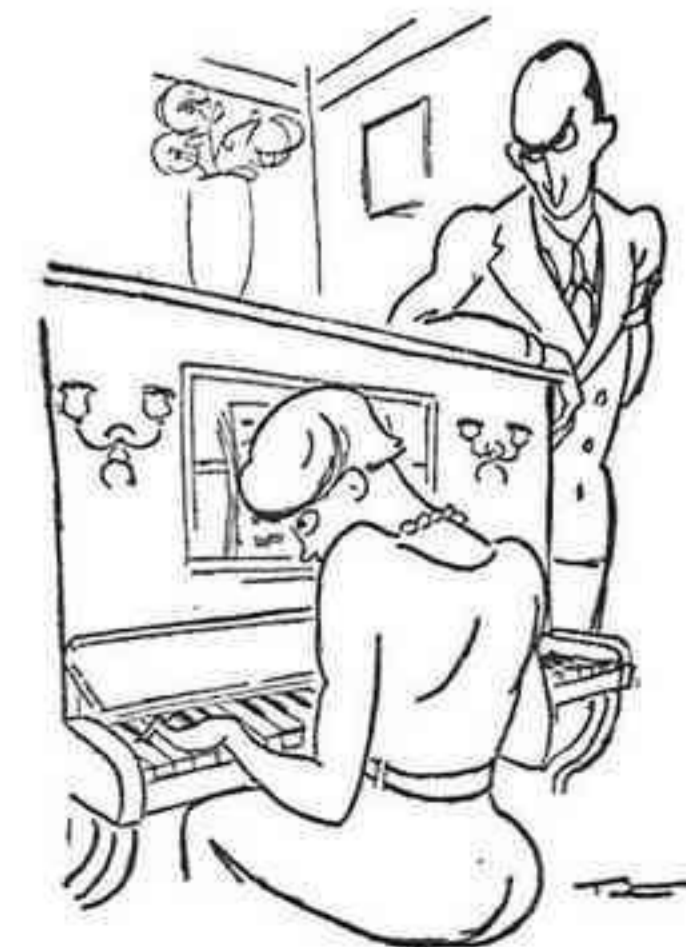
LLIBRES PER A INFANTS

Llibreria Catalònia

3, Ronda de Sant Pere, 3

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

—Que sap tocar el piano, Enric?
—No, i vostè, Lluisa?

(Ric et Rac, París)

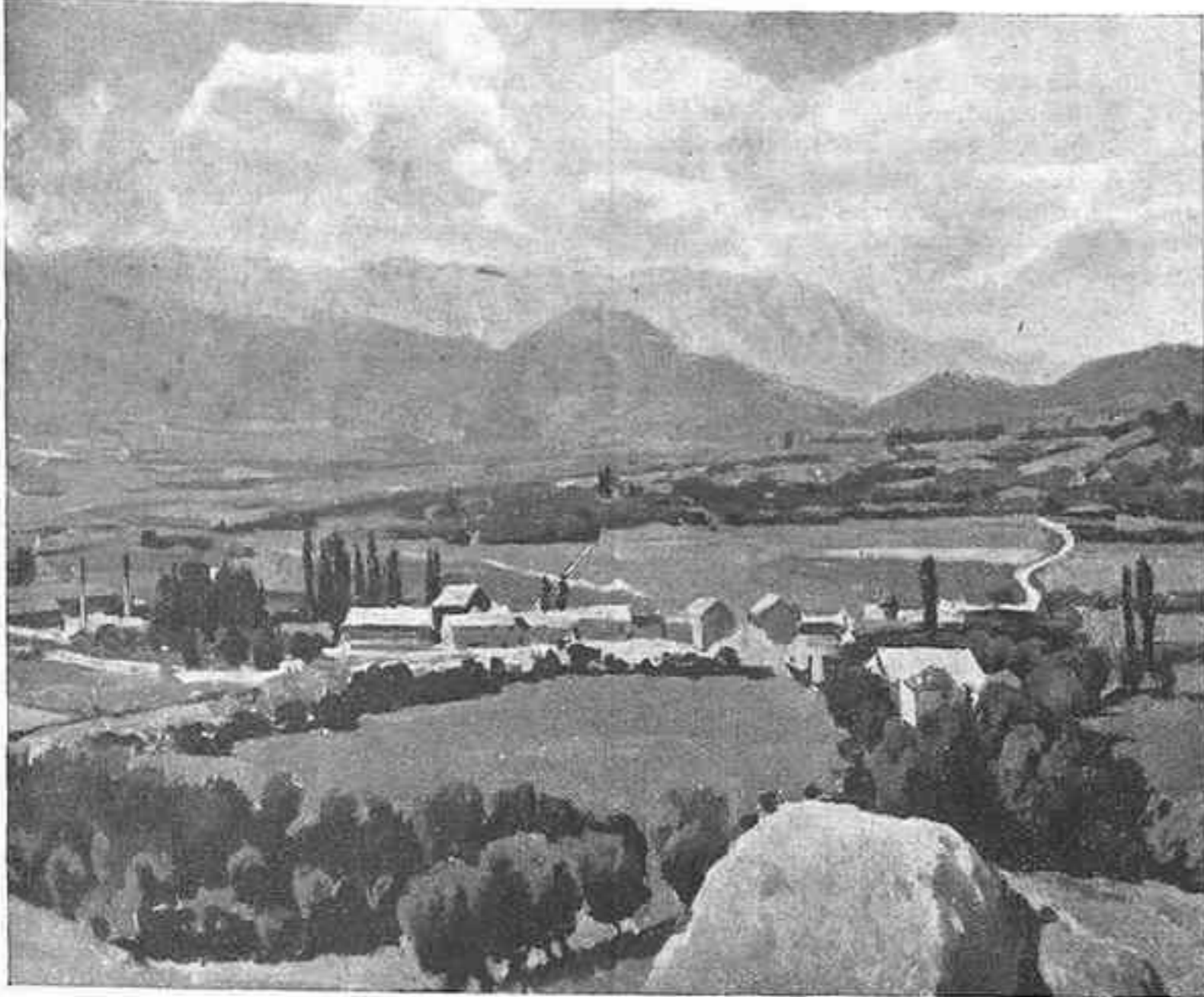
LES ARTS I ELS ARTISTES

Les exposicions El pintor Albert Besnard

J. Puigdengoles

La Sala Barcino tanca aquests dies la trentena de teles de Puigdengoles, amb les quals aquest artista dona la seva nota de sempre.

solt i objectiu, en el qual hi ha aquell simpàtic regust de la màniga de camisa estival i l'acuitat que proporciona saber-se allunyat del gust d'un client determinat. Aquesta exposició cal veure-la sense prejutjar res del que desvetlla la idea genèrica

J. Puigdengoles — Paisatge

Es un pintor innat, íntim de la consciència, que va mostrant-se tothora amb la idèntica marxa de quan va començar a estar definit, per la raó que essent un observador directe molt notable, no té res a afegir mentre el nucli del qual treu la seva producció no ofereixi la possibilitat que s'efectuï canvi.

La qualitat d'immanent del paisatge fa que Puigdengoles tingui aquella gran confiança en ell mateix que li resol el problema de totes les consecucions desitjades.

En aquesta ocasió el pintor ha volgut donar el caràcter de novetat mitjançant l'exposició d'unes figures. Tractades amb aquell to abundant i fluïdal de la seva paleta, tenen la virtut de desvetllar l'opinió de no fer-se estranyes amb la producció general, que ja hem considerat com d'un mèrit positiu. Puigdengoles, a l'edat en què és molt comprensible encara el dubte i la marxa enèrgica, ha arribat a constituir-se en un pintor d'una invariabilitat que si tenim en compte la seva qualitat francament bona, haurem de reconèixer-li una excepcional posició entre tots els que encara no han trobat el desllorigador que porta a produir-se personalment.

Al mateix temps, convinguem que, d'anar prosseguint aquesta ruta, la crítica tindrà un moment en què no podrà sostreure's de repetir els mateixos conceptes, i podrà fer-se perfectament usant retalls de premsa de l'any passat.

P. Sabaté Jaumà

A La Pinacoteca i al matemàtic acord de la caiguda de la fulla, l'aquarellista Sabaté ens ha dut una gran recensió postestival que val per a un melangió record dels tres mesos d'estar a fora i per a sostenir amb tot l'interès un completíssim volum de turisme nacional.

L'artista, al qual s'endeuina un enamorat categoric de tot allò que té marge per a les ambicions quietistes naturals en l'estiu, ens expressa amb la seva antologia una manera de pintar en la qual és digne de recordar l'esperit purament anecdòtic i en el qual les més altes pretensions pictòriques no hi fan cap falta.

Tècnica d'estiu, en una paraula, en un pintor en el qual la idea ha estat recopilat, el més eclècticament possible, tot el material geogràfic abandonat que hi ha per aquests mons de Déu de la nostra terra.

Així, doncs, la col·lecció *Bells Indrets de Catalunya*, portada a cap per Sabaté Jaumà, és un llarg comentari poemàtic que, no afegint cap partícula de notabilitat al seu autor, li concedeix el títol honorífic de l'home que ha realitzat un cicle d'aquarella amb vistes argumentals, valent-se més aviat de l'emoció del lloc que no pas de l'enfarcit de la gran pintura, amb el qual segurament no hauria fet una obra tan francament catequística.

J. Bonet del Río

A les mateixes galeries del carrer de la Diputació exposa una considerable quantitat de teles l'amateur Bonet del Río.

Ens hem referit repetidament al rol que juga en l'art contemporani la gran profusió d'amateurs que tenim. Fet i fet són l'equip reserva que en cas de desaparició del primer i després d'una tongada facultativa d'entrenament, podria sortir a reconquistar els llocs que aquells abandonaren.

Així, és clar, fa que ens els mirem amb un gran respecte. I més encara en el cas del qual parlem, en què Bonet es diferencia d'altres amateurs en les emboscades ganes de vendre i en la qualitat del que porta a cap.

En general la seva pintura és molt agradable, particularment el paisatge, molt re-

de l'amateur. Aleshores pot determinar-se alguna cosa ben estimable referent a les bones disposicions pictòriques que la sostenen.

Anna Casanovas

La raresa que ocasiona en el nostre país l'existència d'una dona que parteixi les seves aficions artístiques amb la pràctica d'ofici tan noble com per exemple la relligadura, ens ha dut a examinar i a haver de manifestar l'excepcionalitat de les mostres que a les Galeries Syra n'ha exposat Anna Casanovas.

L'esmentada artista arriba a excellir en les relligatures per mitjà de les disposicions naturals en tot pintor.

L'exigència que l'ofici comporta respecte a l'ús del color i el concepte establert sobre l'estructura, fa que els llibres que Anna Casanovas ens ha mostrat constitueixin notables unitats d'aquesta espècie.

Es potser en *La légende du Cid Campeador* on l'autora aconsegueix major perfecció. A remarcar també l'austeritat valuosca de les monografies sobre Renoir i Cézanne.

Acompanyen aquestes demostracions del seu enginy artístic uns quants dibuixos que ens la presenten així mateix com posseïdora d'una sensibilitat remarcable.

ENRIC F. GUAL

Ha mort als vuitanta-cinc anys, després d'una carrera gloriosa gairebé des del debut, des que a l'edat de disset anys exposava per primera vegada, fins avui mateix. Fa just un any que encara Albert Besnard

organitzava a París una exposició de les seves darreres pintures, exposició ressonant i discutida com en els bons temps de la seva eclosió.

Fill d'artistes, emparentat amb artistes, emmaridat a una escultora famosa, pare d'un pintor que fa parlar, Albert Besnard sembla un predestinat a les Belles Arts. Les Muses estan per ell: el pintor ha de preocupar-se només d'anar fent. La seva vida es descabdella fructífera i esplendent sense que ell hagi de sollicitar ningú i tots els honors i fàvors li cauran als braços a desgrat de la seva esquerperia, de la seva quasi incapacitat. Besnard ama la solitud i avorreix les antեսales. El públic, la crítica, li ho fan pagar, el repudien, el combaten. Justament aquesta oposició és el contrapès que mancava a la seva carrera massiva. A París no s'és gran mestre sense oposició, i aquesta el més agressiva possible.

No obstant, l'obra de Besnard no és pas una obra fàcil, sinó tot el contrari; és obra de titans, com ho és tota la pintura mural bona. Cal ésser molt fort per a triomfar en la pintura mural, particularment en la pintura mural de les grans capitals; perquè és en aquestes ciutats universalment famoses on es troben els més exigents. Cal ésser fort de músculs i d'esperit.

L'obra de Besnard és realment titànica. El sostre del pati del Théâtre Français, la decoració de la Facultat de Farmàcia, les decoracions que féu per a la Sorbona, per a l'Hôtel de Ville, per al Museu d'Arts Decoratives, per a les cases Bing i Vitta, la cúpula del Petit Palais, obres totes elles a París; la decoració que féu en la seva joventut per a l'Hospital de Berck, són, cada una per ella sola, obres de gran empenta; totes plegades són treball de ciclop.

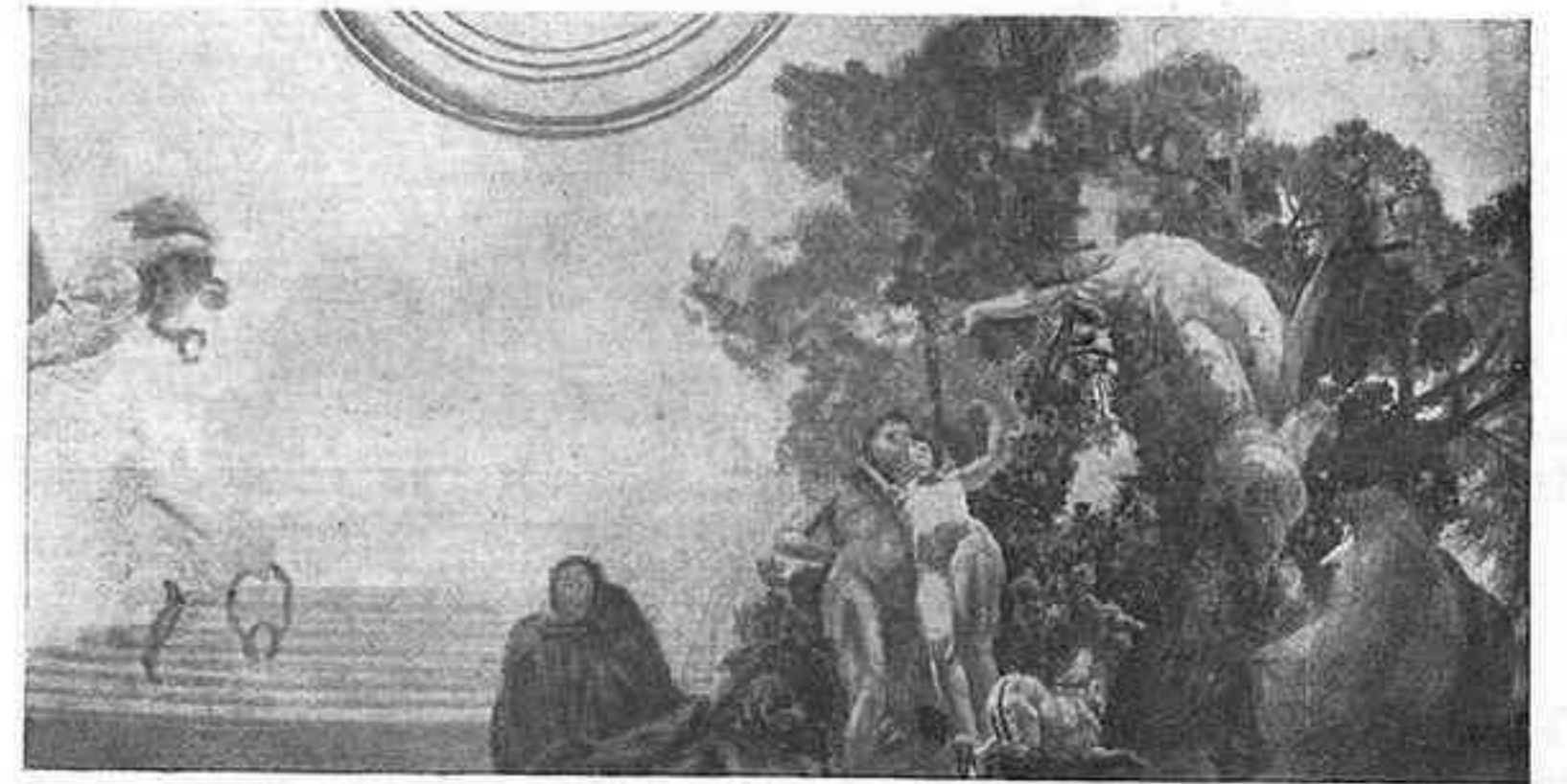
Besnard no es limità pas a la pintura mural: els seus retrats, particularment els femenins, no tenen parió pel que fa a llur vivacitat i optimisme. Evoquem tan sols aquell retrat *en marxa* de la Réjane, el clou de pintura en l'Exposició Universal de París de l'any 1900; aquest retrat féu parlar en pro i en contra tan apassionadament com el *Balsac*, de Rodin, el clou de l'escultura en la mateixa exposició. En contra hi havia la pròpia Réjane. El retrat de la Réjane és una meravella. Albert Besnard ha fet pintura de cavallet deliciosa. Al Museu de pintura de Lisboa hi ha la potser millor pintura de cavallet d'Albert Besnard: una mena de sirena moderna en una caverna marina. Allí el color és un prodigi. També Besnard féu aquarelles, cartells, cartons per a

vidrieres, aquarelles, en un mot, tot el que volgué. Als setanta-un anys emprengué el viatge de l'Índia i en portà una tan gran quantitat d'olis, aquarelles, pastells, gravats i dibuixos com en la mateixa durada

Besnard — Retrat de Mme. Réjane

d'aquell viatge no haurien pogut produir tots plegats dos o tres artistes joves.

Besnard — Plafo per al Théâtre Français

La personalitat de Besnard es determina però en la pintura mural. Quan debutava

en la pintura, Albert Besnard ja es trobava madur i gairebé consagrat l'art de Puvís de Chavannes, que és com la contraposició de la pintura de Besnard. Aquell és potser el darrer pintor mural primitivista, el darrer prerafaellista, el més acostat a Rafael. Besnard és el primer neobarroquista, el primer dels artistes moderns dedicats a la pintura mural que s'aparten de Rafael. Ben bé el primer, no; perquè abans ja barroquitzà la pintura mural dels temps moderns el gran Delacroix. Però, en parlar de pintura moderna, Delacroix recula gairebé a la prehistòria. Besnard estudià, compregué i admirà molt el Rafael de les *Stances*, però en realitat s'estimà més Delacroix, el pintor barroc quasi modern, i, sobretot, Rubens; també els venecians, els barrocs de l'*anti-gor*. Però tot això passat per l'impressionisme. Perquè Besnard fou, abans que tot, un pintor impressionista, un desenvolupador de l'impressionisme. Ell, més que ningú, féu amb l'impressionisme pintura mural d'alta escola. Es cert que Monet, amb la seva sèrie de *Les Ninfes* tendí a la pintura mural, però aquella sèrie no podrà mai ésser considerada sinó com a ampliació de notes de cavallet, encara que faci una admirable pintura mural; moltes objeccions poden fer-se a *Les Ninfes* de Monet en tant que pintura mural. També es pot parlar de la pintura mural puntillista, ço és, més impressionista que l'impressionisme, que conrea Henri Martin; però seria enuós ara haver de negar el pa i la sal a aquest pintor verament important. El cert és que el pur concepte de la pintura mural que tingueren els venecians i Rafael fou el mateix que sentí Besnard. El mateix en essència, perquè en la realització Besnard resulta un heretge del rafaellisme i un superador dels venecians: l'impressionisme, amb la seva més centripeta i alhora més centrifuga entonamentació del color i de la forma, amb la seva major sensibilitat, amb la seva major penetració i escrutació de la vida fenomènica, portà el color a la seva màxima expressió: mai els mestres holan-

Ha obert la seva nova secció
:: de vaixel·la i cristalleria ::

23 TAULES PARADES

PASSEIG DE GRACIA, 62

J
E
N
S
E
N

desos, francesos i anglesos del millor moment no pogueren sospitar les possibilitats de l'escola impressionista; mai els venecians no pogueren imaginar la intensificació del color que aconseguiria, amb un procediment i amb una paleta que preludien l'impressionisme, el gran Delacroix. I aquest poc degué pensar que, anys a venir, un contemporani seu, aquest Albert Besnard que l'atzar féu viure, infant, a la seva mateixa casa del carrer Furstenberg, superés encara aquella paleta prodigiosa.

Jean-Louis Vaudoyer diu de la pintura de Besnard si és Veritat i Poesia. Es cert; aquesta definició està molt ben trobada. Els impressionistes, els holandesos, els castellans, Rafael, posem per cas, persegüeixen la veritat; la poesia, ni la cerquen ni la rebutgen; si ella s'ofereix, li fan la benvinguda; si no es presenta voluntàriament, no se n'estiraran pas els cabells, ni tan sols l'enyoraran. En canvi els venecians, Puvís, solliciten principalment la poesia i no poden expressar-la sinó en formes reals, la veritat objectiva segons els sentits corporals, segons el consens general. Delacroix cerca únicament la poesia (la imaginació, diu ell), si bé la seva pintura resulta preponderantment realista: la veritat, la realitat, es sobreposa a la seva voluntat d'irreal. Besnard equilibra preconcebudament els dos conceptes i els realitza: com el nostre escenògraf Sole i Rovirosa, excellent en les obres de màgia tot servint-se de les formes del món exterior, tot posant a contribució les cses i els éssers de la vida quotidiana. No s'evaldeix del món, com els lírics desafortats; tan sols s'evaldeix del concepte desolat de la vida, com se n'evaldeixen els pintors holandesos del segle XVII i els anglesos i francesos del segle XVIII. Besnard hi perdria amb l'evasió, perquè aquest món és prou bell i grandios, prou variat i ric per aventurar-se a baratar-lo amb un altre, sigui el que sigui. I és evident que el seu lirisme ens colpeix i encisa més que el de tots els pintors preconcebudament evasionistes.

Besnard féu dintre el lirisme peculiar de la pintura mural el que féu Gustave Moreau, però amb més llibertat, amb més optimisme i sense ni un pensament de la pedanteria del gran pintor mistagog del carrer La Rochefoucauld. Besnard donà ales al nostre Josep Maria Sert, tan distint, tan anticorlorista.

Albert Besnard és un dels incomptables astres de la constel·lació França. París és més gran i magnífica per l'aportació d'aquest pintor. Besnard ha afegit grandesa a la secular grandesa de la capital francesa. Ha obrat sobre París com un tità i ha viscut a França, a la Vila Médicis, arreu, com un semidéu. Calla que MIRADOR no deixés passar l'avinentesa de rememorar aquesta vida de gran artista que acaba de finir majestuosament.

JOAN SACS

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Dijanes a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11656

MUSICA I RADIO

LA VIDA MUSICAL A BARCELONA

Perspectives confortables

L'esdeveniment més interessant de la nostra vida musical durant la darrera setmana ha estat, sense cap mena de dubte, d'entre una quantitat respectable d'altres concerts dels quals no esmentarem més que un recital de música moderna i clàssica del cèlebre guitarrista Sáenz de la Maza, la sessió de música moderna dels països balcànics que diumenge passat ens oferí Ràdio Associació de Catalunya. Aquest concert remarcable, confiat al notable i jove director d'orquestra romanès Ionil S. Patin, mereix

trument de corda són una veritable petita simfonia que voldríem escoltar ben aviat per segona vegada en una execució millor preparada. Finalment, Romania, el país natal del mestre Patin, era representat per Dragoi, amb un *Divertiment rústic* molt fort i — com a número final de tot el programa — un esbós, per a instruments de vent i piano a quatre mans, *Dos balls romanesos*, petita strawnskiada de Rogalski. S'encarregaren del piano els mestres Joaquim Serra i Joaquim Salvat.

El mestre Patin amb l'orquestra de Ràdio Associació de Catalunya

una atenció tant més particular que ha estat precisament la ràdio la que s'encarregà d'una empresa de tanta importància.

Coneixent com coneixem l'actitud dels dirigents de l'estació E. A. J. 15 en les qüestions del programa musical, hem de confessar que ens sentíem sincerament sorpresos per aquest concert. Per primera vegada d'enguà de mesos i mesos el ràdio-orient ha pogut escoltar des d'una estació barcelonina una sessió musical que l'ha fet participar a l'actualitat vivent de la realitat musical. Per fi hem pogut gaudir d'un concert radiofònic que aleshores, modern, interessant i inacostumat, ens ha proporcionat una profunda satisfacció estètica i emocional. Aquest concert ha tingut la virtut de provar d'una vegada per sempre que els interessos comercials són perfectament compatibles amb els bons programes musicals. És que es creia potser que la massa de ràdio-orient no volia escoltar res més que les besties fades de les comèdies i de les sarsueles, les banalitats mil vegades repetides dels tangos argentins o dels valsos vienesos? Gros error! Ben al contrari, l'eficàcia dels anuncis, base indispensable de tota organització privada de ràdio, augmenta a mesura que augmenta la importància cultural d'una estació.

Ningú no gosarà suposar que les societats radiofòniques dels Estats Units, per exemple, negligessin o actuen en perjudici de llurs interessos econòmics. Doncs bé: d'enguà d'un llarg nombre d'anys aquestes estacions es fan una competència acarnissada per a gastar — fixeu-vos que no parlem d'estalviar, sinó de gastar — sumes inimaginables de dòlars per a fer incloure en llurs sessions els més cèlebres instruments o les més famoses stars. I poden estar ben segurs que el gran director d'orquestra, Sir Henry Wood, que sovint és cridat per a dirigir exclusivament concerts de ràdio, no travessarà l'oceà sense un bon contracte a la butxaca!

Però no cal que anem tan lluny. L'èxit enorme dels dos concerts extraordinaris dels darrers mesos, l'afluència de públic al concert Joan Manén, i al del programa setmanal Ford — bell concert a càrrec de la nostra Banda Municipal amb cooperació de la meravellosa Concepció Badia — ens demostren a bastament que també a casa nostra la ràdio com a tal pot aspirar a una repercussió creixent entre les masses del públic si sap donar un atractiu artístic als seus programes.

En la persona de Joaquim Serra, Ràdio Associació de Catalunya disposa actualment d'un director artístic que, a part de les seves qualitats administratives, té tot el temperament espontani, tot l'entusiasme intel·ligent del veritable músic. El mestre Serra no consentirà mai cap experiment estèril en els estudis de la ràdio, i amb raó. El concert de música balcànica pot ésser el bon començament d'una nova orientació artística d'aquesta emissora. Fou, en realitat, una sessió de joves músics i de joves compositors. Deixant a part el cap de l'escola hongaresa, Béla Bartók, que representava aleshores la seva pàtria i Romania amb els seus genials *Balls i cançons populars romaneses* per a petita orquestra, tots, gairebé tots els compositors representats en aquest concert són fills del nostre segle. El més important és potser, de tots ells, el iugoslau Josep Slavenski, jove director del Conservatori reial de Belgrad; es revela com un veritable mestre de la polifonia folklòrica i d'un art d'instrumentació prodigiosa. El seu quintet *En el poble* per a flauta, clarinet, violí i contrabaix, és una veritable meravella que ens suggereix amb una força extraordinària tres escenes típiques de la vida rústica del seu país: un «ball serbi», una «cançó nocturna» i el «ball de mitja nit», peça d'un contrapunt ingeniós i impressionant.

Gràcia estigué representada per *Tres cançons populars gregues*, arranjades per a orquestra per Constantin Psachos, la segona de les quals permeté al clarinetista Joan Rius d'excel·lir en un solo emocionant. La peça més difícil correspongué al búlgar Ikonomoff. Els seus *Tres preludis* per a ins-

Tot el conjunt de la música dels pobles balcànics, a despit de la diversitat d'aspectes que ens ofereixen les seves composicions, té diversos trets comuns que produeixen una impressió molt simpàtica. Musicalment parlant, els Balcans representen — malgrat matisos característics — una unitat folklòrica. La influència turca, sobretot, es deixa sentir encara en tots els dominis de l'art, fins en les fórmules melòdiques de la cançó popular. No ens ha sorprès doncs que el serbi Slavenski, en un impuls espontani d'exaltació, dediqui el seu impetuós quintet a «Mahoma, fundador de l'Islam, en testimoni de profunda admiració». I no ens ha estranyat tampoc de retrobar en totes les composicions un mateix impuls vital i fòg, una manca de preocupació romàntica, una meravellosa immediatitat d'expressió, signes de la força verge d'aquests pobles en formació. Sobre aquests joves compositors no pesa el lirisme noucentista, sinó que tots ells s'inspiren en les fonts directes del ric folk-lore de llurs països respectius. Els mitjans musicals de què es serveixen per a expressar-se, són els de la música moderna, però pel fet que llur modernitat prové d'una música popular ben vivent, no corren el perill de derivar mai cap a un extremisme abstracte i intel·lectual. Les melodies que són la base o el model de llur inspiració, són les que canten els pastors dels Carpats o dels Balcans i són els seus ritmes els que regeixen les danses dels camperols. Aquesta arrel popular fa comprendre immediatament aquesta música i a tot arreu — especialment a Espanya on s'ha conservat relativament intacta la tradició folklòrica — malgrat els ritmes tan complicats, les harmonies sovint torturants, la sonoritat a voltes estranya de les petites orquestres de què es serveixen gairebé tots els compositors balcànics.

El mestre Ionil S. Patin, per la seva procedència, la seva vasta cultura musical i la seva gran experiència orquestral, està predisposat a la interpretació de la música de l'Europa oriental que ens fa conèixer ara per primera vegada. La seva gran tècnica manual, la seva meravellosa intensitat interior, amb la qual sabé arrossegar el petit conjunt de músics de l'Orquestra de la Ràdio Associació cap a una execució molt personal, li asseguraren un èxit esclatant. Esperem retrobar ben aviat aquest excel·lent músic davant d'una tasca més vasta per tal de poder jutjar encara millor la seva personalitat artística.

OTTO MAYER

—Si fos la primera vegada et perdonaria, però és que ja vas arribar així el 13 de desembre de 1922.

(London Opinion)

La dona del malalt. — Que te'n recordes si el metge ja m'ha vist amb aquest vestit?

(The Humorist, Londres)

Notícies de tot el món

ANGLATERRA

L'orquestra de la British Broadcasting Corporation dona la *Persèjona* de Strawnsky sota la direcció de l'autor. René Maison s'encarrega de la part de tenor. Ida Rubinstein declama el paper de l'heroïna «en un to tan estrany a les habituds angleses que és difícil prendre's la cosa seriosament» (*Sunday Times*).

— A la Prince's Galleries s'han inaugurat els *Music Lover's Smoking Concerts*. Sota aquest títol, els amics de la música i del tabac han organitzat el primer d'una sèrie de sis concerts que donaran d'aquí fins a fi de març. El programa aclareix que «actualment, Anglaterra és la nació més musical» (1).

AUSTRIA

Clemens Krauss, fins ara director d'orquestra a l'Òpera de Viena, ha accedit a substituir Furtwängler a l'Òpera de Berlín, amb un contracte per a deu anys. La raó principal, però, no ha estat aquest poderós atractiu. Ha estat la temença, molt fonamentada, de no veure's renovat el contracte anual que finia el mes entrant, car en aquests darrers temps havia perdut, i amb raó, molt de prestigi en els medis musicals vienesos.

ESPANYA

El monument a Albéniz serà alçat al Pavelló del mateix nom, convertit en museu instrumental, al Parc de Montjuïc de Barcelona.

HOLANDA

El Concertgebouw d'Amsterdam donarà durant els mesos de gener, febrer i març de l'any vinent un cicle de concerts dedicats a set nacions: Holanda, Espanya, Txecoslovàquia, Anglaterra, Àustria, Rússia i França.

— M. Meugelberg, nomenat professor de la Universitat d'Utrecht, ha inaugurat les seves funcions amb un discurs-programa.

ITALIA

Mascagni es troba a Milà, on es van a començar a la Scala els assaigs de la seva nova òpera *Nerone*.

— A l'Accademia Filarmonica el pianista portuguès Macario Santiago Kastner i el tenor francès Yves Tinayre han executat diverses peces per a clavecí i cant dels segles XVII i XVIII.

PORTUGAL

La Casa Schott, de Magúncia, està preparant l'edició d'una interessantíssima col·lecció de clavecinistes portuguesos, recollits per Kastner.

SUISSA

El *Carillon* que fou constituït l'any passat a Ginebra amb l'objecte de fer conèixer les noves obres musicals en un quadre íntim, ha continuat coratjosament la seva activitat durant aquest any. Tres obres han estat presentades en primera audició en el concert inicial de la temporada: un concert de Kaminski, un *divertiment* per a soprano i cinc instruments de Dellapiccola i el concert per a clavecí de Falla que fou escoltat amb el major interès.

La venjança d'un compositor

Un compositor anglès i director d'orquestra, Henry Wood, va presentar al públic, fa algun temps, una *tocatta* i fuga en re menor, escrita per a orgue per Bach i transcrita per a orquestra per Paul Klenowsky. Els programes afegeix que aquest Klenowsky, amúsic de geni, mort jove a Moscou, havia estat deixeble de Glazunov, el qual el considerava com un dels més grans genis de l'orquestració, almenys entre els joves.

El públic de Londres féu una acollida entusiasta a l'obra del jove rus desconegut, i la crítica no es mostrà pas avara en els elogis.

I vetaquí que Henry Wood acaba de revelar que Klenowsky no ha existit mai i que l'autor de l'orquestració no és altre que ell mateix. Com que, en la seva opinió, Henry Wood no ha tingut mai, del públic i de la crítica, el tracte a què té dret, es va permetre aquesta mistificació al·lisonadora.

Una conversa amb Keyserling

(Ve de la primera pàgina)

—Atenció! No m'exigiu que fixi actituds. Sóc filòsof. Però comprovo que avui tenim dictadures a Rússia, Estats Units, Itàlia, Alemanya, etc. Registro que les dictadures modernes tenen un sentit diferent de les d'altres temps. Abans era un individu o una oligarquia que s'imposava al poble. Ara és la massa que ella mateixa elegix i s'imposa un dictador. La dictadura tradicional va de dalt a baix; la dictadura moderna va de baix a dalt. Sols la dictadura de Mussolini s'imposa des de dalt; però Mussolini té la intuïció del que vol la massa i la sap interpretar. Les dictadures d'avui són experiments; no hi vegeu més que provatures; d'aquests experiments naixerà la forma nova de governar els pobles. Estem en una època de transició. Cal cercar un nou procediment polític per a l'esdevenidor.

RÚSSIA SOVIÈTICA

Sotmetem a l'autor de *La Revolució Mundial* la següent qüestió:

—El veritable caràcter del règim soviètic es descobreix estudiant el dret privat de la U.R.S.S. L'estudi del dret civil i mercantil dels Soviets constitueix una revelació. Es una sorpresa. Rússia, a les seves lleis, reconeix i regula la propietat privada i el dret de successió. Rússia, en ordre a obligacions, admet el préstec amb interès, sense límit; la compra-venta; l'arrendament amb preu de lloguer; la pignoració; la lletra de canvi amb protest en cas de manca de pagament i tants d'altres contractes burgesos. Rússia admet ha creat diversos Registres de la Propietat i reconeix les hipoteques. Creieu, doncs, que Rússia és un Estat d'institucions burgeses amb etiquetes i noms comunistes?

—No vull opinar sobre Rússia — continua Keyserling—. En general, sense concretar, us diré que, com que els problemes econòmics i jurídics, tant en règim capitalista com comunista, són els mateixos, no es poden inventar noves solucions. Això us explica aquesta coincidència que m'assenyaleu. No doneu importància als noms. Fa tres mil anys que ja existia el capitalisme. I, en canvi, el nom s'ha trobat ara. En essència, el capitalisme de l'Àsia Menor no difereix del capitalisme americà d'avui. El que canvia, en el transcurs del temps, és la classe dirigent. A Rússia, abans, era l'aristocràcia; ara és el proletariat. Veureu sempre una classe que domina l'altra.

ESPANYA

El comte de Keyserling porta més de cinc quarts parlant. Les idees el desborden. Riu, braccia i s'entusiasma amb els seus propis pensaments. Per acabar dedica uns paraules a Espanya:

—Admiro Espanya. La cultura espanyola és la més antiga d'Europa; una cultura pre-romana; una cultura que va precedir totes les europees. Espanya, el primer focus de la cultura d'Europa!

Keyserling, amb paraules vives i llampeguejants, va d'una idea a l'altra. Aquí va acabar l'interviu. Després hem pogut conèixer noves opinions i judicis del filòsof.

—Procuro — ens confessava — que en els intervius no em facin dir allò que no em convé. Tinc una experiència en l'art de respondre.

Ens recordava l'amistat amb Paul Valéry:

—Pau Valéry i jo som molt bons amics. Adhuc ens admirem. Encara que hem establert un pacte tàcit: cada un no llegeix les obres de l'altre.

Sobre la discussió assegurava:

—Detesto la discussió i no vull parlar amb persones que em discuteixin.

Keyserling, davant cada qüestió, troba la frase intel·ligent, la ironia, la *boutade* adequada.

JOSEP CABRE I OLIVA

NOTES I COMENTARIS

I «Els homes forts», què?

Quan, l'any passat, fou atorgat el Premi Ignasi Iglésies, el senyor Gassol, en la seva qualitat de conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya, digué públicament, i ho digué més d'una vegada, que l'obra afortunada amb el Premi seria estrenada en la vetllada inaugural de la temporada de teatre català que patrocinaria la Generalitat. Però no fou així. De boca en boca va començar a córrer la nova que la comèdia premiada era un rave, i vencent àdhuc la pressió del propi senyor Gassol, decidit fins a darrera hora que *Els homes forts* accessin al teló del Poliorama, es reeixí que fos inaugurada la temporada amb una comèdia d'Avelí Artís que des del senyor Pous i Pagès, director artístic de la companyia, fins el darrer dels membres del Comitè del Teatre de la Generalitat, consideraven, segons es deia, d'èxit segur. Sense voler discutir els mèrits de *Les ales del temps* ni escatir-ne les causes del fracàs, la veritat és que l'èxit que s'esperava no va aparèixer per enlloc. A cuina-corrents hagué d'ésser posada en escena, a les nits, una comèdia de Lluís Elies — *Madame* —, ja estrenada, que la direcció artística del Poliorama reservava per a les tardes i els mèrits de la qual, ni les raons del seu èxit, tampoc volem discutir ni escatir. *Madame*, després d'aguantar al cartell com una senyora de debò, començà a decantar el coll i calgué pensar a cercar-li substitut. *Els homes forts*, per fi? No. Es parlà primer de posar amb tots els honors, coincidint amb les festes de Nadal, una obra del senyor Pous i Pagès: *Senyora àvia vol marit*, comèdia de la qual només sabríem fer-ne elogis. Sembla, però, que la suggestió no anà gaire endavant, per no dir gens; si hem de creure els eternals murmuradors, la senyora Nicolau fou la primera de tirar-hi terra al damunt, car es veia o bé sense paper, o bé en el cas d'haver d'alterar l'edat de la protagonista, cosa que si fou possible en *Madame*, a la qual se li afegiren anys, no és factible, en absolut, en la comèdia del senyor Pous, tot i els descobriments del doctor Voronoff. Aleshores?... Aleshores varen aparèixer novament damunt la taula *Els homes forts*. L'argument que per a obrir el foc calia una obra de conjunt, ja no podia ésser cotitzat. Tampoc podien ésser posats en joc d'altres que foren esgrimits en el moment de la inauguració de la temporada. I no obstant, *Els homes forts* han tornat a ésser arrencats. Per què? Nosaltres no coneixem aquesta obra, i estem inclinats a creure, pel que hem sentit contar, que més aviat deu ésser fluixa que consistent. Però, i si tots ple-gats, començant per la senyora Nicolau i el senyor Pous i Pagès, ens equivoquíssim? No s'ha sofert ja una primera equivocació amb *Les ales del temps*? No ha estat també un error l'obra de Ramon Vinyes? La comèdia del senyor Pous i Pagès, ens senyors Puig i Ferrer, Alavedra i Guansé, que són, sembla, els que la votaren. Què hi diuen aquests senyors? Mentre *Els homes forts* dormin al calaix del senyor Pous i Pagès, els senyors Puig i Ferrer, Alavedra i Guansé estan desautoritzats. Ells tenen la paraula.

UNA CARTA

Sentint-se directament alludida en l'interviu que el nostre col·laborador Sebastià Gasch féu a Wassilieff, la Srta. Josefina Civera ens ha tramès una llarga carta que no hem tingut avui espai on encabir.

El número que ve la publicarem, junt amb un petit comentari, a part de la resposta que jutgi convenient donar-li el col·laborador al qual va adreçada.

CODORNIÚ

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. i Telèfon 17047 : BARCELONA